鄭時事跡　黎朝文全集

翁寧古傳

附留屯嘆

乙酉年冬　黄春瀚手抄

Chuyện Ông Ninh

Dẫn

Ông Ninh, tức là Ninh quận-công 寧郡公 Trịnh Toàn 鄭榐 Là con thứ ba Trịnh Tráng (Chúa Thanh) và em Trịnh Tạc (chúa Tây). Theo 大越史記全書:

1655 Năm Lê Thần-tông Thịnh-đức thứ ba, AV. 1655, chúa Hiền (Ng. Phúc-Tần) tự xưng Dũng quận-công và sai quân các dinh Trịnh ở châu Bố-chính (quận Mậu 戊, 范必全 và quận Tiến 進 黎文曉) và ở Kỳ-hoa (quận Đông 東, 黎有德). Quân Trịnh đều bỏ chạy về Yên-trường (Vinh) ở Nghệ-an. Quân Nguyễn chiếm Thạch-hà. Quân Trịnh đóng ở Đại-nại.

Trịnh sai quận Khê 溪 (Trịnh Trượng 杖) đem 18 tướng vào Nghệ-an (tháng 6), nhưng bị thua ở Lạc-xuyên. Quận Khê đem quân chạy về phía bắc sông Lam, đóng từ núi Nghĩa-liệt đến lũy Đan-nhai. Quân Nguyễn đóng ở làng Bản-xá. Chúa Thanh bèn sai con là Tây định vương Trịnh Tạc đem quân vào (tháng 8) đóng ở Yên-trường

Tháng 10, lại sai quận Ninh, đem quận Đường 當 陶光饒, và quận Đông 東 阮有紡 tiến quân vào Kỳ-hoa. Thủy-quân thì có quận Long 瀧 武文添. Quân Nguyễn tự lui

Tháng 11, quận Ninh lui về Yên-trường. Trịnh Tộ ban-sư về Kinh, giao cho quận Long trấn-thủ ở Yên-trường.

Tháng 12. Ninh quận công được trao hàm thiếu-bảo, mở dinh hiệu Tả-dực nội quân

1656. Tháng giêng quân Nguyễn tiến lấy đồn Vũ-tiệp, theo sông Tam-chế tiến ra. Quận Ninh được cử thống-lĩnh các tướng, trấn vũ xứ Nghệ. Quận Đường và quận Long phụ-thuộc, đem quân đóng ở cái lũy Hương-bộc thị. Quận Đường bị vây ở đó. Quận Ninh đưa kỵ binh hết sức giải vây, cứu được. Đánh nhau to ở xã Đại-nại. Được phong Ninh quốc công

Nhưng đến tháng 6. chúa Tây lại sai cháu là quận Phú (Trịnh Căn, con Trịnh Tộ) đem quân vào Nghệ-an, nói là để giúp quận Ninh. Thực ra là để kiềm chế q. Ninh.

Ấy vì quận Ninh biết đối đãi rộng-rãi với tướng sĩ, cho nên nhiều tướng sĩ yêu-mến. Theo gia phả họ Trịnh, thì tướng sĩ có kẻ xui Ninh tranh ngôi chúa khi cha mất. Ninh không nghe, cho nên mới vu-cáo Ninh làm phản.

Theo TT thì ta thấy rằng Trịnh Tộ sợ Trịnh Tuyền (quận Ninh) cho nên sai con kềm xét.

Tháng 11, quân Trịnh qua sông Lam. Ninh quốc công đóng đồn ở làng Quảng Khuyến, Phú quận-công (T. Căn) đóng ở làng Bạt-trạc. Hiệu lệnh bất nhất, chả không biết ai là thống lĩnh

Tự nhiên Ninh quốc-công rút quân về đóng ở Yên-trường (Vinh). Quân Phú cũng liền rút quân về đóng ở Phù-long (cạnh núi Nghĩa-liệt để rình xem

1657 Ngày 16 tháng 4 năm sau Dzu, Trịnh Tráng mất, Trịnh Tạc lên thay.

Theo T.T. (大越史記全書) thì lúc bấy giờ mưu của Ninh quốc công bại-lộ, các tướng sợ. Tức Trịnh Bàn và Trương Đắc Danh chạy hàng chúa Nguyễn. Còn các tướng khác thì bỏ theo Trịnh Căn. Cho nên Ninh q.c. sợ đem quân sang nộp cho Trịnh Căn. Trịnh Căn khuyên nên về Thăng long đợi mệnh

Theo gia-phả họ Trịnh, thì nói có lệnh đòi Ninh q.c. về nghỉ.

Lúc về đến Thăng-long, Ninh q.c. bị đem ra đình-nghị về bị tống-giam.

1

鄭時事跡

黎朝文全集

翁寧古傳

附留屯嘆

乙酉年冬

黃春瀚手抄

ÔNG NINH CỔ TRUYỆN

Trứng rồng lại nở con rồng,
Hạt thông lại nở cây thông rườm-rà.
Bốn phương phẳng-lặng can-qua,
Dân yên đệm chiếu, xướng ca chơi-bời.
Cao-bằng, Đồng-mỏ đôi nơi,
Đều là tiến cống thửa nay bạc tiền.
Còn một trong nước chúa Hiền
Cha con thụy-quận chẳng lên[1] Kinh-kỳ.
Uổng lòng đánh trả nhà Lê,
Tranh quyền cướp nước loạn về Trường-an.[2]
Chúa-ông[3] lòng giận hờm gan,
Lấy ai hoà đánh cho tan giặc này.
Đòi lấy quận Ninh vào đây,
Ngôi cao chức trọng Bác rày cậy con.

(2) Kiến công ra Bắc, hướng Kinh-đô

(1) nguyên: ra, lạc vần

3 chúa Thanh, Tr. Trang

閱朱士卒奴悉
巴軍賢郡𠬠悉破散
主塼体呐傷昆
嗜寧歲祂脆群伤仁
攕糧昆祛唐触
𠫾錢塼發喓留軍屯
𠓨寧達踚踈蓮
𠫾錢覯行船歆渚埋
銅节鞊馭鞊𠌨
銅节給歛庚排行船
銅节渡舘𦖑番
銅节行隊行船少更
𠫾錢渚覯軍喓
渃吴罡渃瑟汀固迡
机謀權勿𠓨溪
繞領祂衛葉賊繩吴
庄与𧼋賊乂安
罡　　　朱甡巴軍
𠓨油罡𡍚主清
𧼋賊朝廷主打庄他

𠓨寧

三

知

嗜 如

学作島（島迣島壘

致南國志

Ông Ninh quì giữa sân son,
Động: xin chúa-bậc, tôi xin trẩy vào.
Lương-thực bậc phát làm sao,
Cho tôi xin vào ngự giặc Hung-nô (2) [làm xong]
Xin bậc một tháng bảy thăng,
Thực túc binh cường, tôi mới trẩy đi.
Bác còn tiếc của làm chi!
Ba quân đói khát sớm khuya cơ-hàn.
Mấy đời lính phải việc quan,
Chồng đi, vợ lại, gạo tiền gửi ra.
Việc quan hơn nữa việc nhà,
Chồng đi, vợ lại gửi ra ăn rày.
Lấy chi cho lính khoẻ tay,
Lấy chi cho giặc đêm ngày nó tan.
Lòng thương thiên-hạ cơ-hàn (3)
Ba quân đói khát cơ-hàn Đàng-trong.
Hết thì xử Bắc, xử Đông,
Chưa dễ buôn-bán trong vùng Thiệu-thiên
Thủ hoà chạy giặc Nghệ-yên,
Thế Bác cắt quyền, Bác ~~phạt~~ làm xong.

* ở lại

(1) nguyên: nay, mất vần – (2) có lẽ là: làm xong (?) XX – (3) có thể: điêu tàn

翁寧跪⿰字中墣奔
哃戈主博碎畛被包
糧食博發少牢
朱碎吁包禦賊匈奴
吁博沒腨黓
食足兵強碎買袪𢀭
博群唶貼少之
巴軍对渴歛亏飢寒
尒代另沛役官
𨤔𢀭婚吏粘錢啜墨
役官欣女役茹
𨤔𢀭吏啜墨唆婚劌
𥘷之朱另跬栖
𥘷之朱賊店時奴散
憲傷天下飢寒
巴軍吋渴饑寒唐⿰音中
𢿣时處扡處東
渚昜謀半⿰音中逢紹天
守和𤞻賊乂安
时博拮權博罰少双

翁寧

二

⿰音中　少双　𥘷　伐　根

Q3 (nôm ở trang trước, 10)

Muốn cho sĩ-tốt no lòng,
Ba quân Hiền-quận mừng lòng phá tan »
Chúa-bác thấy nói thương con,
Khen Ninh tuổi trẻ, dạ còn đức nhân.
« Sắm lương con trẩy Đàng-trong,
Sáu tiền bác phát quân ăn lưu đồn. »
Ông Ninh dặt gối thưa lên :
« Sáu tiền chưa đủ hành-thuyền hôm mai
Đồng nào có ngựa, có voi,
Đồng nào cấp-liệm canh-bài, hành-then.
Đồng nào đò, quán, chợ phiên
Đồng nào hàng đội, hàng thuyền thiếu canh
Sáu tiền chưa đủ quân ăn,
Nước Ngô là nước sắt đanh cố-chày (1)
Cơ-mưu quyền đức ông Khê (2)
Thống-lĩnh lấy về dẹp giặc thằng Ngô (3)
Chẳng ngờ chạy giặc Nghệ-an,
Lã cho sống ba quân.
Ông dù là rể chúa Thanh
Chạy giặc triều-đình, chúa đánh chẳng tha.

(1) Cố trì, có lẽ 固持 — "nhất cố chày"?
(2) Khê quận-công Trịnh Trường 枨
(3) Có lẽ sai, bài thật là Ô 烏 (烏 ... ở chân là vỹ Huế)

[illegible]时昆媄昆吒
垑时歛柭本芒
鈇郎嬏特咹眉
於茹时嬏忌鈇
夕鋮[illegible]黓残雯
[illegible]托时朱鋮代
几初
終犸終馭船[illegible]
固汲昆貞麻退
主發汲腨黓錢

翁寧

奇昆希主怵車斷腸
典盎戰場飢寒切世
嬏坤鈇特鬆時忌[illegible]
[illegible]塘征戰[illegible]軍扶持
迣[illegible]迣黓嬏棋歆埋
嬏典拪[illegible]貼吏散黜
昆貞嬏聹裥茹共終
包饒鐄泊貼終庯坊
天下佘[illegible]鵌鈇正尃
祊[illegible]明胞嚓蓮府堂

Bé thì con mẹ con cha,
Cả con vua chúa, xót-xa đoạn-trường.
Đi thì kiếm bạt(1) mộc mang,
Đến ang chiến-trường, cơ-hàn thiết thay!
Chồng sang vợ được ăn mày,
Vợ khôn chồng được nhiều ngày cậy trông.
Ở nhà thì vợ cậy chồng,
Ra đường chinh-chiến lấy quân phù trì.
Làm nên, năm bảy tán che,
Mười lăm mười bảy vợ kề hôm mai.
Sống thác thì cho nên đời;
Vợ đến tay người của lại tan ra.
Kể xưa
Con riêng, vợ chợ, của nhà cũng chung
Chung voi, chung ngựa, thuyền rồng
Bao nhiêu vàng bạc của chung phố phường
Có một con riêng mà thôi,
Thiên-hạ mấy người thờ chồng chính chuyên
Chúa phát một tháng bảy tiền
Đức ông mừng dạ reo lên phủ-đường

(1) có lẽ vác 搏

翁寧

軍时主送迠閉
馭时𩈘孟泣排
主差祛水発竜
先鋒発太尉豪
主吏差永発恩、
𪐝隻遂仍醞沁
遂仍亭祿吉根
唐吉遂𨋤𩈘圩
発寧咩保𠀧軍
略罡完祭神祈

為时尬逐彭鐄誓台
權高左府戢劇朱寧
署时郡督郡公袖𠫾
発駙馬領発輪発程
扒𦨭𨷑碧𨷑朝𨷑梡
𠀧隻姑伯彈爭卷沉
共糙處扡白庚迴鴣
鯨鰮共菜遂𠫾戶身
衍船衍隊醞沁謨衛
娄吒娭耗親戚兄兄

Quân thì chúa tổng mười muôn,
Voi thì chín chục banh vàng ghê thay!
Ngựa thì trăm mạnh khắp bày
Quyền cao tả-~~tướng~~ thủ, chức rày cho Ninh.
Chúa sai trẩy thủy ông Long
Phụ thì quận Đốc, quận Công trẩy vào
Tiên-phong ông thái-uý Hào,
Ông phò-mã Lĩnh, ông Thao, ông Trình
Chúa lại sai thủy ông Ân,
Bắt giã* cửa Bích, cửa Triều, cửa Sung
Bảy chiếc chở những rượu tăm,
Ba chiếc cô bá đàn tranh quyển* trâm
Chở những bột lọc, cát-căn
Cùng gạo xứ Bắc bạch-canh cánh cò.
Đường cát chở năm trăm vò
Mắm ram cùng trã, chở vào hộ thân
Ông Ninh ra bảo ba quân
Hàng thuyền, hàng đội rượu tăm mua về
Trước là đem tế thần kỳ
Sau cha mẹ già, thân thích huynh huynh.

* [illegible] = sáo?

95

翁寧

要婝廊渃典明
几駑屯窣厌桃
盖卒時典𠀧錢
紙燎恾刺𨗜双
𠓨𡨸𢭲所步船
𡓃如𩕅𩵜漣桟
碎共𨙻𡓃生𣅙
𡨸时恳叚道丕
平庄旨(1)誓共𡨸
𡨸时馭下納上納偽

时悲律盡醽沁罨嘲
时悲模袮哦𩛂嫵昆
袮𠀧進𡨸鳴昆奴明
林所朱質𧛊融留屯
眞趴蓮殿唄主浪悲
节別嗃用欺吟包除
昆埃𡛔乃埃和傷埃
要誓沒啀寧買拮兵
時寧恳納戝辝𠁀外
軍𠁀社外衛廚朱衝

六

7 110 100

(1) lẫn ra 旨

Anh em làng nước đến mừng
Thì bay rót chén rượu tăm ra chào
Kẻ chợ đồn tốt ... đào ?
Thì bay mua lấy gửi vào vợ con
Cái tốt thì đến ba tiền
Lấy ba mươi chữ con nó mừng
Giây lèo đem thắt mây song
... sửa cho chắc: tầy trong lưu-đồn
Ông NINH sắm-sửa bộ thuyền
Chân bước lên đền, dộng chúa "răng bay:
« Bác như quả muỗi trên cây
« Nào biết héo rụng khi nay bao-giờ
« Bởi cùng màu Bác sinh ra
« Con ai mẹ mấy, ai hòa thương ai
« Ninh thì cậy đạo Trời
« Anh* thề một lời, Ninh mới cất binh.
« Bằng chẳng khứng thề cùng Ninh
« Thì Ninh cậy mạp chức tư trong ngoài
« Ninh thì nộp ngựa nộp voi
« Quân trong độ? ngoài về chùa cho xong

* 兄

余寧

防欺岗埳洴淹
身寧庄恪萃克𡨹坯
群吒𦩛𪰛残𩄲
領兵祛吏扒要賊厄
余代𩵼越戈登
悲除婘吏扒要唼誓
主西買判没欺
时些唼誓朱葉悉寧
閞朱天下太平
时些誓者悉寧仍𠒥
斷退主西判罌
𪰛𢼂埋吏古鶻割鮮
祕𢀨残鐄蜍坯
請駁諸將每厄盬垓
主𤼸連御樓𡗶
以和爲貴𠄩昆唼誓
丕固文誓浪
彷主西誓共𤼸寧浪大越國清華處紹

七

沼神天

« Phòng khi núi lở cạn sông
« Thân Ninh chắc khác hoa sung giữa trời
« Còn cha năm bảy tầng che
« Dình binh trẩy lại bắt giặc nầy. »
" Mấy đời sứa vượt qua đăng"
Bây giờ em lại bắt anh ăn thề!
Chúa Bầy mới phán <u>một khi</u>:
« Thì ta ăn thề cho đẹp lòng Ninh.
« Muốn cho thiên hạ thái bình
« Thì ta thề trả cho Ninh những lời!»
Đoạn thôi chúa Bầy phán ra
Bảy gươm mài lại cỏ gà cắt tươi
Lấy ba tấm vàng thề trời
Thỉnh hết chư tướng mọi nơi giám đàn
Chúa Ông lên ngự lầu son
« Dĩ hòa vi quí!" Hai con ăn thề »
Vậy có văn thề rằng:

Dưới chúa Bầy thề cùng Ông Ninh rằng:

" Đại Việt quốc, Thanh-hoa xứ, Thiện-

天府永福縣柱山社屋下上鄉吒𠃅郑王生进𥹰
𣇜没碎𠃅頭族揲須醜賊罘㳺衛朝咳
礼𣹓匕收衛没𦁸劇碎𠃅緌權柄所郎没𠁀中
吳国汝悉𠔮𩲡婘宁𡕵闭揲賊边陲防欺
吒𦀊扒宁拎㸙碎固𠃅退洎悪情奸付
默皇天監坛打死

131 主西誓𠬧皮催　𠅍寧𨁈歪買立坛娄
要婘些誓共饒　埃和磊約悉娄默歪
135 𡢐𠇍脑𠇍除未　種樣祝臺中府行郎
百官文武𠇍行　祕𣈙𥠼紫殘鐄雯娄

d.1 » thiên phủ, Vĩnh phúc huyện, sơn xã, ốc Biện.
thượng hương. Cha là Trịnh vương, sinh mười tám
d.2 con. Một Tôi là đầu tộc. Dẹp loài xú. tặc
Bốn bể về châu. Lừng.
d.3 lẫy đâu đâu, thu về một mối. Rày
tộc là nối, quyền-bính sửa sang. Một trong
(trung?)
d.4 <u>Ngô quốc</u>, nhỡ lòng làm ngụy. Em Ninh
còn bé. dẹp dặc biên thùy. Phòng khi
d.5 Cha già, bắt Ninh cầm trói. Tôi có
ra thói, bạc ác tình gian, phó
d.6 mặc HOÀNG THIÊN, giám đàn đánh t[illegible]!»

131 Chúa Tây thề gửi vừa thôi
Ông Ninh lạy Trời mới lập đàn sau
« Anh em ta thề cùng nhau
« Ai <u>hoà</u> lỗi ước <u>chung</u> sau mặc Trời »
135 Mồng hai tháng hai giờ Mùi
Giống cây chúc đài trung phủ hành lang
Bách quan văn vũ hai hàng
138 Lấy ba cờ tía tàn vàng che sau

翁寧

145

翁寧判𢧚小侯 傳罷棋旦迸樓祭神
俸希太祖先君 丁黎李陳弘定初箕
吏𧦁要夫要花 𢧚要共衛盟壇碎依
尾催割連唉誓 𡗶劍埋吏稽台殿鐘
百官等朝府中 調時祜栢㐌翁唉誓
丕固文誓屋沐上鄉吒罗郑王生迸縿昆没
碎罗飞願共丕孛及諸灵神河伯水宫渡江
渡渚洪蒙課略共㐌元年圭媄紹天圭吒逢
报守願各道府紫殿盈灵應殿乾灵郎
白馬罘位希奇希董希爐罘要盟壇喧文

148 146

尾

Ông Ninh phán hai tiểu hầu
Truyền ra mổ đến mười trâu tế thần:
« Bóng vua Thái-tổ tiên quân
« Đinh, Lê, Lí, Trần, Hoàng-định xưa kia
« Lại vừa anh Phục, anh Hoa
« Hai anh cùng về giám đàn tôi đây »
Vì thôi cắt tiền ăn thề
Bấy quan mới lại ghé thay đến rồng
Bách quan đứng chầu phủ trung
Đến khi xem mặt Đức ông ăn thề

d°6 Vậy có văn thề: « Ốc Biền thượng hưởng. Cha tôi
Thịnh vương, sinh mười tám con; một
d°7 tôi là út. Nguyền cùng trời Bụt, cập chư
linh thần: Hà-bá, Thủy cung, Đò-giang,
d°8 Đò nước. Hồng mông thừa trước, (đến 共興) [Thịnh]
đức nguyên niên. Quê mẹ Thiện thiên, quê cha Đồng
d°9 báo. Ninh nguyên các đạo: Phủ tía, Đền Lam, linh
ứng Đền Cờn, Linh-lang.
d°10 Bạch mã. Bốn vị vua cả: Vua Đồng, Vua Lâm,
Bốn Anh giám đàn. Nghe văn

明白劄宁楪賊於坦塘訥朱緘辱悉損功
天下要溪昆主統領朝廷楪賊揆南朱吒特忌
庄亏欺氏暴虎朋河賊奴進罢禦梁和庄特要
溪吹虐偽馭兵残掊軍大江彥軍托歇杏晃洞
主几聊帝殿況之方主昆丞方主共吒恪嫚昆方
嬰郎繼為王殿次差節制領兵天下衛典又
安歲宁少年堆迸皇后吶共姑舅內埳官察
吏固杏翁朝廷娄略渚别宁特咱晃宁收防欺
吒繞超生淨土寧固罗脆泊悪情奸宁固罗
悉争權敖渚朱宁吁托番尼要油補碎博

數　奴

並度

đ°11 minh-bạch. Rày Ninh dẹp giặc, ở đất Đàng
Trong. Cho nên nhọc lòng, tốn công
đ°12 thiên-hạ. Anh Khê con Chúa, thống lĩnh
triều đình. Dẹp giặc cõi Nam, cho Cha được cậy.
đ°13 Chẳng ngờ khi ấy, "bão hổ bằng hà". Giặc nó
tiến ra, ngự hòa chẳng được. Anh
đ°14 Khê xuôi ngược, voi ngựa binh tàn. Kéo
quân đại-giang, nghìn quân thác hết. Lần ra dòng
đ°15 Chúa. Kẻ Chờ (đình hoàng [điện?]) Hướng chi Đức chúa. Con út
Đức chúa, cùng cha khác mẹ, con Đức
đ°16 Bà Sang, kế vị Vương điện (Khâm [欽 → 坎]) sai tiết
chế. Lĩnh binh thiên hạ, về đến Nghệ-
đ°17 An. Tuổi Ninh thiếu niên, đôi mươi (sơ âu [hoàng gia?]).
Nói cùng cố cậu. Nội đàn quan xét.
đ°18 Lại có (các 畜 [illegible]) ông. Triều đình sau trước, chưa
biết Ninh được, hay là Ninh thua. Phùng khi
đ°19 cha già, siêu sinh Tĩnh độ. Ninh có ra dạ, bao ước
tình gian. Ninh có ra
đ°20 lòng tranh quyền cướp nước. Cho Ninh xưu thác.
Phen này đã [anh] bỏ tôi. Bác

𢀭寧

於悉泠没埋𦀺渃鋮城又安没埋宪吏江山柒
塼特忌所郎殿𧋆
癸寧𧦕断皮催
主班令色所尼典茹
連嵬節制埃戈
主班令敕迸𠺙朗㫻
官朝哃主浪悲
連嵬節制該𠟋各營
主判朱節制寧
断役朝廷群於之娄
跳包拜謝𢷀朝
堆衍渃相渘收滇和
跳墨跪𧜖𡛔吒 [illegible]
𧜖𡛔飭踺碎墨𢯦𠟋
娄𨁪喧呐傷台
歲寧年少𢯦包𠁑之
寧浪𦓿生磊时
嘗包庫辱計之戰場

十

世　床　班色

đ°21 ở lòng lành. Một mai mở nước, nên thành
Nghệ an: Một mai đem lại giang san, cho
đ°22 Bác được cậy, sửa sang đền rồng »

Ông Ninh thề đoạn vừa thôi
Chúa ban lệnh sắc khửa mời đến nhà
Lên ngôi tiết chế ai qua
Chúa ban lệnh sắc nước ba rạng ngày
Quan chầu dộng thưa rằng: « Bây!
« Lên ngôi tiết chế, cai này các dinh »
Chúa phán cho tiết chế Ninh:
« Đoạn việc triều đình còn ở chi lâu »
Bước vào bái tạ sân chầu
Đôi hàng nước mắt nhuốm thân chan hòa
Bước ra quì lạy mẹ (già) chat
« Lạy mẹ sức khỏe tôi ra đi rày »
Bà Lang nghe nói thương thay
« Tuổi Ninh niên thiếu đi vào làm chi? »
Ninh rằng: « Trai sinh lỗi thì
« Quản bao khó nhọc kể chi chiến trường

芾貼娭低觸箱
路錢𥚄糾泊鐄包饒
𤼸朱士卒𠫾𩟡
朱𣋀嗔祕仯尼貼尼
𡢐郎渃相沚𡨹
傷𣋀我㧑塊冤洛類
劇𣋀吏𢀨莊臺
𢚸娭惨切傷喂饒皮
𣋀庄体𠣃主溪
打庄特賊況之𡚇𣋀
尼錢娭朱罕閉
泊𡗶礒底𣋀𢀨唆唐
𡢐迻朱罕釧鐄
逐寧唆唐𢀨𠓨[illegible]軍
时皮節典頭春
䐁𦙫除卯時寅拮兵
尼段発節制寧
凌礼京城𠓨打渃吳
丕高還泊𦡟殘
桃花滂𢂰耽高徘徊

𠄼

« Nào của Mẹ để trong <u>rương</u>
« Lụa, tiền, vải, vóc, bạc, vàng bao nhiêu
« Phát cho sĩ tốt ít nhiều
« Cho con xin lấy <u>làm nơi</u> của này »
Bà sang nước mắt chảy ngay
Thương con ngã tựa hồn bay lạc loài
« Rày con lại đi trang-đài
« Lòng mẹ thảm thiết thương vì nhiều bề
« Con chẳng thấy Đức chúa Khê
« Đánh chẳng được giặc, huống gì là con
« Này tiền mẹ cho bốn muôn
« Bạc trăm nén để con đi ăn đường »
Bà chọn cho bốn xuyến vàng
Đưa Ninh ăn đường đi vào [khao] quân
Thì vừa tiết đến đầu xuân
Tháng giêng giờ Mão ngày Dần kéo <u>cất</u> binh.
Nẫy đoạn ông Tiết chế Ninh
Lừng. lẫy Kinh thành vào đánh nước <u>NGÔ</u>
tàn?
Trời cao, mây bạc, bóng (tà) (tàn)
cao?
Đào hoa phảng phất, giấc (mộ) bồi hồi

翁寧

蓮时㐌忌固歪
𠬠𢼂𦛌台箕兜
頭兵时於乎培
主發沒𦛌𦋦錢
軍𨍦沬泣軍外
𢀨𦋦期限渚遲
令傳𡥵𦀊金龜
柂府𠀧𣇊皮催
擇𣇊埃乃拮兵
連府𡥵統領當

𠏲时固坦𫢩时𠀧下上𠬠
𡥵寧軍進𢀨𦋦秩歪
𨃐兵群揀所尼求屢
𡥵寧發連沒𦛌貫台
奴㗂觀默嗌制吝𣇊
𡥵寧細永𠀧𣇊皮散
𥙩床解照𠃣𡥵御坐
𢁋軍𡛔𦛌啟來奉行
𦛌台迖𧼋除冷祛郎
𢀨道山脚通郎聟游

寧: 鄰:

游 仍

Trên thì đã cậy đến trời
Dưới thì có đất, giữa thì mồng ba
Mồng sáu tháng hai kia là
Ông Ninh quân tiến đi ra chật [illegible] trời
Đầu binh thì ở Hồ-Bối (?)
Cuối binh còn đứng khửa mới Cầu Dền
Chúa phát một tháng bảy tiền
Ông Ninh phát tiền một tháng quan hai
Quân trong cho khắp quân ngoài
No ăn đủ mặc vui chơi (cả) ngày
Đi ra kì hạn chớ chầy
Ông Ninh tới viếng ba ngày vừa hôm
Lệnh truyền ông già Kim-long
Dọn (?) giường giải chiếu Đức ông ngự ngồi
Đòn (?) phủ ba ngày vừa thôi
Nghiêm quân nửa tháng khải lại phụng hành
Trạch ngày ai (nẩy) cất [illegible]
Tháng hai mười sáu giờ lành trẩy sang
Trên Phủ ông thống lĩnh Đang
Đi đạo thượng-kiếp không sang chợ (Rơm)

翁寧

𤤰寧垠𦁺海門
固𠬠信告浪悲
𤤰寧悪陣即肝
𠀧軍彭𠓨劳刀
軍些奇揀边尼
王連即陣沒欺
買割舍人箕兕
舍人跳典奏排
𠫾𤤰𠀲𠓨典尼
𤤰寧噭唭浪悲

𤤰寧正道屯匕袪宜
賊奴𠀲棟苔城[illegible]
連差都督百官彭𠓨
諸將彭𠓨彭急𠀧時
軍揀棋排苔 上 上
將芇慢法揀棋排些
悲除將意失些渚泥
達踰買哺浪悲交𡗶
𠫾𤤰限打主碎余時
主眉限打仍時仯牢

Ông Ninh ngắm <u>cửa Hải Môn</u>

Ông Ninh chính đạo <u>đùn đùn</u> trẩy ngay
Có người tin cáo rằng: « <u>Bay</u>!
« Giặc nó đã đóng đã đầy thành ?»
Ông Ninh lo ủng giận tức gan
Liền sai đô đốc bách quan đi vào
Ba quân đi vào lao-đao (mũi Đao?)
Chư tướng đi vào, đi gấp ba <u>ngày</u>
Quân ta khi đóng đêm nay
[Chúng nó] quân đi [illegible] đẫy kẻ <u>bầy</u> [[illegible] kia]
Vương liền triệu quân một khi
« Tướng nào mạn phép đóng kẻ <u>bầy</u> ta?
Mới cắt xả nhẩu kia ra
Bây giờ tướng ấy ta chưa thấy
Xá nhân bước đến tâu bày
<u>Đạt</u> gối mới <u>dâng</u> rằng: « Bay! » một lời
« Đức Ông đã vào đến nơi!
« Đức Ông hẹn đánh chúa tôi mấy ngày? »
Ông Ninh mỉm cười rằng: « <u>Bay</u>!
« Chúa mày hẹn đánh những ngày làm sao?

舍人達踰奏𠰉
主碎限打姅時进𠀧
尼咥発寧判黜
兵馬日恒主眉佘进
舍人達踰奏咥
主碎兵固进閉罷劇
発寧欺意陣台
軍伵時劇共特进閉
悲除奏𠺙百官
固隊时隊朱戈隊共
尼蚤罷𠇮主発
奉命殿䗁𨷑渃乂安
囙牢主悲越乱
𨷑罷黜縣乂安𠻵尼
蚤麻打特主眉
对黜時遲罷典清花
尼咥発寧判罢
主眉丕和歳缶包饒
舍人達踰奏𠰉
主碎渚𧼋歳買堆进

Xá-nhân đặt gối tâu vào:

« Chúa tôi hẹn đánh nửa ngày <u>mười ba</u> »

Nẫy lời ông Minh phán ra:

« Binh mã nhật <u>dạ</u>, chúa mày mấy mươi? »

Xá-nhân đặt gối tâu lời:

« Chúa tôi binh có mười muôn <u>kia rày</u>! »

Ông Minh khi ấy giận thay:

« Quân ta ngày nay cũng được mười muôn »

Bây giờ {kinh động} bách quan:

« Có <u>trời</u> thì <u>trời</u>, cho <u>qua</u> (= ta) <u>trời</u> cùng?

« Nẫy ta là Đáo chúa Ông

« Phụng mệnh đến rừng mở nước Nghệ-an

« Nhân sao chúa bay dấy loạn?

« Mở ra bảy huyện * Nghệ-an trong mày

« Tao mà đánh được chúa mày

« Buổi bảy ngày <u>chầy</u> (vào) [ra] đến (Thăng) [Thanh]-hoa »

Nẫy lời ông Minh phán ra:

« Chúa mầy <u>vậy hỏa</u> tuổi đã bao nhiêu? »

Xá-nhân đặt gối tâu vào

« Chúa tôi chưa nhiều, tuổi mới đôi mươi »

* phía nam S. Lam,
Nghi-xuân, La-sơn, Thanh-chương, Hương-sơn, Thiên-lộc, Thạch-hà, Hoa [Hoan] *

翁寧勤古嗽嗊
眉衛眉保主眉
埋保主眉連爲
舍人皺衛庄泥
固將翁寧夕双
主賢喧别陣台
店意皮班更𠀧
桒乜皮班鄉時
翁寧浪庄房之
粓咹𨢇旺朱醝

歲蚤共買堆迸番尼
固隊奇隊些剔隊制
蚤奇御象打制𠀧時
跪連㖠主賢尼奇恚
𨈒遣共沒打𨈒𠀧時
連差糝將連剔祛罨
糝將糾歇𡏽妄稽台
𪛉黜奴亘撫爲𦊚皮
哖軍天下茹黎𪚚尼
𠀧軍唉於𪚚尼朱番

Ông Ninh lắc cổ mỉm cười

« Tuổi tao cũng mới đôi mươi phen nầy

« Mầy về mầy bảo Chúa mầy

« Có trọi thì trọi, ta rày trọi chơi!

« Mai bảo Chúa mầy lên voi

« Tao thì ngự tượng đánh chơi ba ngày »

Xá-nhân chạy về chẳng chầy

Qui liền <u>dộng</u> Chúa <u>Thiền</u> nay <u>cả lòng</u>

« Có tướng, Ông Ninh, <u>làm xong</u>

« Người <u>khiến</u> cùng <u>một</u> đánh [trong] ba ngày »

Chúa Thiền nghe biết (chẳng quản thay

Liền sai tám tướng liền (luận) rày trẩy ra

Đêm ấy vừa <u>ban</u> canh ba

Tám tướng <u>bọc</u> hết bẩy vòng ghê thay!

<u>Tang tảng</u> vừa <u>ban</u> rạng ngày

Trông ra nó đã <u>bủa</u> vây bốn bề

Ông Ninh rằng: « Chẳng <u>lệ</u> chi

« <u>Rao</u> quân thiên hạ nhà Lê trong nầy

« Cơm ăn, rượu uống cho say

« Ba quân! ai ở trong nầy cho tao!

除朱奴進軍𠚢
會同諸將时蚤敵共
皮班除午㐌双
發𠀧果号甕銅拮兵
𡰫段𤼸節制寧
庄群唶命蓮御頭𤞺
糁迸𤞺孟埃當
𤼸寧黕丐残鐄進黜
堆边交戰如華
边些边奴埃和袩當
鋭伴如体弩陽
𠔮𤼸沒丐残鐄𨗻彭
𠔮𤼸竈𤞺沒欺
𧿫蓮䏿馭即奇連衝
𨋤𣞪馭孟𠔮𤼸
衝連越塊黕妄干戈
𠀧𢒂鋭狄強加
座蓮連伴黕妄破散
主賢軍托餘万
𤼸寧綽特百官𦋦外

投 秋

« Chờ cho nó tiến quân vào
« Hội đồng chư tướng thì tao địch cùng »
Vừa ban giờ Ngọ làm xong
Phát ba quả hiệu ống đồng cất binh
Nẩy đoạn ông tiết chế Ninh
Chẳng còn tiếc mình lên ngự đầu voi
Tám mươi voi mạnh ai đang
Ông Ninh bảy cái tàn vàng tiến ra
Đôi bên giao chiến như hoa (1)
Bên ta bên nó ai hòa xem đang
Súng bắn như thể mỗ dương
Đức Ông một cái tàn vàng bay đi
Đức Ông xuống voi một khi
Nhẩy lên cật ngựa tức thì liền xong
Năm trăm ngựa mạnh Đức Ông
Xông liền vượt khỏi lũy vàng can qua
Ba nghìn súng địch cùng già
Gần (2) lên liền bắn lũy vòng phá tan
Chúa Huấn quân tháo dư muôn
Ông Ninh rước được bách quan ra ngoài

主賢勒古省才
省寧歲祕昆𥸷英雄
色鋮朝鉄方発
將㠯宅吏殿𧍰黎家
嗯乳朝鉄雷黜
陣尼牧鉄𦙦𢀲敵共
発寧啟黜殿𧍰
明戈主塼九重浪悲
浪寧勝陣𥪝尼
主塼嗌別捕𢬦明𢟘
沒埋宅吏殿𧍰
朱塼特忌九重安嵬
隊𥙩當郡㐌低
𩠄㐌𥪝㠯共劇昆蚕
発當哪命祛㐌
船枝器械劍刀𢀲𢆫
夛欸𦙦𢀲除辰
発當㐌揀沒边營劇
進勼𦙦𢀲庄迡
主賢𥾽𩢬課尼翁寧

枝 dai

求

男

285 Chúa Hiền lắc cổ khen tài

« Khen Ninh tuổi trẻ con trai anh-hùng

287 « Đã nên Triều-thiết 鐵 (Sắt) Đức ông

Xem cuối tập 288 và 289

290 « Trận này thua Thiết, thắng ba địch cùng » Xem sau, 333 - 336

Ông Ninh khải ra đền rồng

Dụng qua Chúa Báo cửu trùng rằng bay.

« Rằng Ninh thắng trận trong nầy

« Chúa Báo nghe biết bỏ tay mừng lòng »

295 « Một mai đem lại đền rồng

« Cho Báo được cậy, cửu trùng yên ngôi »

(Tôi cháu Thanh)

« Đòi lấy Đang quận (陶光曉) vào đây

« Đi vào trong ấy cùng rày con tao »

Ông Đang vâng mệnh trẩy vào

300 Thuyền bè khí-giới gươm dao ba nghìn

Mồng sáu tháng ba giờ Thìn

Ông Đang vào đóng một bên dinh rày

Mười chín tháng ba chẳng chầy

304 Chúa Hiền bọc hết khủa này Ông Ninh

Đem lên sau vế 287

288 « Tướng ấy đem lại đền rồng Bồ giòa

289 « Nhắn nhủ Triều Thiết (Sắt) hai ra

翁寧

糾歇各將每營
隊歇諸將吏低
翁寧咍斫台罡
爲时衝匃晦劇
火枚时悲焓匃
焓
庄於翁寧坤台
越塊𪿒妄崇嵩
群沒翁當於𠁀
翁當悉户閉喂
軍奴平葛平河

翁寧於帝無情恨台
朱蚤吏𫅜唐劇蚤黜
隊𦪒馭孟丕和與尼
馭时拮樂課尼朱蚤
烟濯悲炪朱蚤𠁀尼
姅店越塊蒸尼𪿒妄
宛軍黜歇秩中更銅
浪節制乞䟫通罨外
申翁節制救碎仍罡
糾歇營耗患難困台

壹　妾　高牢

Bọc hết các tướng mọi dinh
Ông Ninh ở đấy vô tình giận thay!
« Đòi hết chư tướng lại đây
« Cho tao lại mở đường rày tao ra »
Ông Ninh hay chước thay là
Đòi năm ngựa mạnh vậy hòa đến nơi
« Voi thì xông vào ngày rày
« Ngựa thì cắt đạc thửa mững cho tao
« Hỏa mai, [illegible] [illegible] (thắp) vào
« Đem củi bay đốt cho tao trong này »
Chẳng ngờ ông Ninh khôn thay
Nửa đêm vượt khỏi chững vây bảy vòng
Vượt khỏi bảy vòng sống tưng
Đem quân ra hết chật trong cánh đồng
Còn một ông Đang ở trong
Rằng: « Tiết chế đã chạy thẳng ra ngoài »
Ông Đang lòng lo bấy ôi!
« Khấn (thưa) ông Tiết chế cứu tôi những là.
« Quân nó bằng cát (Hằng) hà
« Bọc hết dinh giữa, hoạn nạn khốn thay!

兊寧

兊寧買判浪悲
傳朱兊當卻高
巴昆馭逾調彭
𥪝时兊當打黜
堆边夾陣打饒
主賢哖保百官
佤輱郡瑟兊寧
主賢收軍跛黜
矯黜揀乖巴時
奴打兊蓺金竜

擇巴馭逾課尼朱騷
外尼浪佤固蚤戾之
罣妄沛闗唐壽朱軍
外兊節制干戈打包
主賢軍托略娄餘万
渚鄒朝瑟些強損兵
將长宠吏朝廷茹黎
渚䝢朝瑟衆些衛劇
吏黜打水課危竜淹
罣迸隻艪泟空漏乜

扁　汞　伯

Ông Ninh mới phán rằng bay:

« Trạch ba ngựa gió thửa nầy cho tao
« Truyền cho ông Đang thấp cao
« Ngoài nầy rằng đã có tao, lệ gì! »
« Ba con ngựa gió đến đi
« Bảy vòng phải mở đường thì cho quân (ta?)
Trong thì ông Đang đánh ra
Ngoài ông Tiết chế con qua đánh vào
Đôi bên giáp trận đánh nhau
Chúa Hiền quân khác trước sau chư văn
Chúa Hiền rao bảo bách quan
« Chưa chịu Triều Sắt, ta càng tổn binh
« Đã nên quận Sắt ông Ninh
« Tướng ấy đem lại triều đình nhà Lê »
Chúa Hiền thu quân trở ra (về?)
« Chửa chạy Triều Sắt, chúng ta về rày
« Kéo ra đồng Quản ba ngày
« Lại ra đánh thủy thửa nầy xuống sông »
Nó đánh ông già Kim-lang
Bảy mươi chước giã sạch không lần lần

翁寧

閑除柒㐌補饒
𠀧軍漂洛別𠒥時𠍦
信連朱𠬠𦋦咍
奴打軍水破𦹵歇淹
𦋦寧悉陣乡双
補步竈水打蒸𠀧時
打自𨶹會稽台
对典𨶹卒嗌台仍[illegible]
軍吳我托平河
𠬠𦋦收祕干戈衛𠍦
吏黜揀永𠀧時
𠬠𦋦𨕭𠕎𧋆𨖲連𡗶
祜体白兒卒鮮
朝衛边扎殿臺卒牢
罕役尾卦主蚤
俸兆𨕭𠕎占包乡丕
進歡𦛌罰庄迡
主𦋦侈丿欺尼朝𡗶
王西台渃閉代
判共文武沒㗒浪悲

二

沒封

何

Bây giờ thầy tớ bỏ nhau
Ba quân xiêu lạc biết đâu ngày rày
Tin liền cho Đức Ông hay
« Nó đánh quân thủy phá đầy hết sông »
(= khắp)
Ông Ninh lòng giận làm xong
Bỏ bộ xuống thủy đánh chừng ba ngày
Đánh từ Cửa Hội ghê thay
Đuổi đến Cửa Sót vui thay những là
Quân Ngô ngã thác bằng hà
Đức Ông thu lấy can qua về rày
Lại ra đóng Vịnh ba ngày
Đức Ông nằm mộng rồng bay lên trời
Xem thấy Bạch thỏ tốt tươi
Chẩn về bên Bắc tiền đài tốt sao
« Hẳn việc này quả chúa tao
« Bỗng đâu nằm mộng chiêm bao làm vậy »
Mười sáu tháng tạ chẳng chầy
Chúa Ông xẩy phút khi nay chầu trời
満十治
Chúa Tây thay (trị) muôn đời
Phán cùng văn-võ một lời rằng bay.

固埃宄寧庄迡
治位天下課尼矯乱
朝廷達跲奏排
乙昴㐌乱沒尼𤼸宁
欺尼天下太平
共屯沒𠔦𤼸宁英雄
主西休吶咳悉
固埃咄特寧共衛矜
埃和咄特寧劇
主賞黖縣處西㐌期
買排𤼸武沒欺
役𠁀茹渚㙛时忌昆
欺尼𡶀坫嶽門
斫之咄特朱寧衛劇
𤼸武𧿆連奏跪
碎共注奴唼誓𠀧番
割鬚共饒和願
劇碎嗔領兵權祛黜
哪威泣歇𧶄賒
㙛傳朱注彭黜京城

屔 昆 𨖲

« Có ai đem Ninh chẳng chầy
« Trị vì thiên hạ thuở nay kẻo loạn »
Triều đình đặt gối tâu bày
« Ắt là làm loạn một này Ông Ninh.
« Khi nay thiên hạ thái bình
« Cũng đồn một Đức Ông Ninh anh hùng »
Chúa Tây thấy nói hãi lòng
« Có ai dỗ được Ninh cùng về nay?
« Ai hoà dỗ được Ninh rày
« Chúa thưởng bảy huyện xứ Tây làm tôi
Mới mời ông Vũ một khi
« Việc trong nhà nước Bác thì cậy con
« Khi nầy núi lở non mòn
« Chước chi dỗ được cho Ninh về rày?
Ông Vũ bước lên tâu quì
« Tôi cùng Chú nó ăn thề ba phen
« Cắt tóc cùng nhau hòa nguyền
« Rày tôi xin lĩnh binh quyền trẩy ra (đi)
« Vâng uy khắp hết gần xa
« Bác truyền cho Chú đi ra Kinh-thành

翁寧

差軍綽及日程 黙𣋚買体明形細尼
典营𤤰寧群牿 𤤰寧判呣每呸没欺
博差兵馭夕之 𠓨固役之咍罢扒些
帝閉軍孟箕罢 舡齊軍步祛黜排排
偽馭進黜𠩓台 軍𤤰武体𣋚傷𠀧稽
買割舍人户黎 申𤤰節制丕奇朱蚤
舍人達踰奏𠓨 申𤤰節制嵬高平丕
柴碎𤤰武典尼 申𤤰節制再回本京
𤤰寧匪志連喧 浪武𠀧誓祜平迷見
悲除𠓨典营門 时悲黜誓綽昆𠓨茄

平 5 5 6 Thưởi Thiều 廷

Sai quân rước kịp nhật trình
Bảy ngày mới thấy minh hình tới nơi
Đến dinh, Ông Ninh còn (ngồi)
Ông Ninh phán hỏi gọi lời một khi
« Bác sai binh ngựa làm chi?
« Vào có việc gì? Hay là bắt ta?
« Nào muôn quân mạnh kia là
Năm nghìn quân bộ trẩy ra sắp bày
Voi ngựa tiến ra nghiêm thay
Quân ông Vũ thấy ngày rày đã ghê
Mới cắt xá-nhân họ Lê
« Thân Ông Tiết chế vậy thì cho tao »
Xá-nhân đặt gối tâu vào
« Thân Ông Tiết chế ngồi cao bằng trời
« Thầy tôi Ông Vũ đến nơi
« Thân Ông Tiết-chế tái hồi bản kinh
Ông Ninh phỉ chí(:) liền nghe
« Rằng: « Vũ đã thề, xem (hầu)[nhờ] con
« Bây giờ vào đến dinh môn
« Thì bay ra thể rước con vào nhà
(cưỡi)

翁寧欺意吶罡
翁寧買晦沒咥
翁武達跲奏跪
主翁歇色朝丕
排注彭罡朝堂
固書毀色許祥
翁寧照書皮催
朱鋮膟纏𢚸愁
𠀧軍𢚸傷𢘅車
咍翁庄當治位

𠀧𣎃駁孟插黜号外
主差翁武典尼役之
略娄明白丕时𠂔双
固令包排朱注服喪
完翁術喪圭鄉技蓬
庄信注𨷯没羕注䁔
沛娕欺意歇些酉年
𠀧軍包候沛注踈戈
申翁節制渚黜𠂔之
咍翁庄當茹黎拎權

主报

Ông Ninh khi ấy nói ra:
« Ba trăm ngựa mạnh sắp ra [bên] ngoài »
Ông Ninh mới hỏi một lời
« Chúa sai Ông Vũ đến nơi việc gì? »
Ông Vũ đặt gối tâu quì:
Trước sau minh bạch vậy thì làm xong
« Chúa Ông người đã chầu trời
« Có lệnh vào mời cho Chúa phục tang
« Mời Chúa đi ra triều đường
« Đem Ông về (táng) [葬 = 塟] quê hương Kẻ Bống
« Có thư gửi đã tỏ tường
« Chẳng tin thì mở một đường chú coi »
Ông Ninh chiếu thư vừa thôi
[Phải] (Rõ) ràng khi ấy người ta dấu mầu
Cho nên ruột rối lòng sầu
Ba quân vào hầu, phải (chúa) [渚 = 主] thừa qua
Ba quân lòng thương xót xa
« Thân Ông Tiết chế chớ ra làm gì
« Hay Ông chẳng đáng trị vì
« Hay Ông chẳng đáng nhà Lê (trao) [拎 = 撻] quyền

喧之唓呐庄賢
咻黜吏拮祕權丐兊
碎申丐兊九重
巴碎嗔把羗兊番尼
兊寧渃沫沚䟴
者恩巴意傷台歇悉
祥郡令郡恨台
宼軍和道郎淹課尼
寧群𡗶鈡鐄低
朱軍唛劇麻拮郎淹
祥郡奇僊郎尼
郡令番尼弟節制寧
主賢体令郡双
主賢欺𠬠信通唓尼
渚之特節制寧
封朱𠇍主蚕程𠇍𢆥
吏固昆妸嫁朱
結𠇍夫婦成都没茹
略明歲𢆥黎家
娄明歲主鄭王閉代

群 守郡 至

« Nghe chi lời nói chẳng hiền
« Bỗ ra lại cất lấy quyền Đức Ông
« Tôi thân Đức Ông cửu trùng
« Ba tôi (?) xin trả nghĩa ông phen nầy »
Ông Ninh nước mắt chảy ngay
« Giả ơn ba ấy (?) thương thay hết lòng »
Tưởng quận, Lệnh quận giận khung
Đem quân hòa trốn sang sông thủa nầy
« Ninh còn bảy cân vàng đây
« Cho quân ăn rày mới cất sang sông

蛮夷劳礼每尼
巴𦨭要於留屯
恨衛汲坦廣州
𠇮朱巴府辱悉
𡨸浪王命辞难
蒙朱歇腨觀㝵
計包切役留屯
䏿奇顛點顛廉
吏漆苦辱饒皮
打樸打枯連岸

調衛没緐𠇮碎板圖
誓固别栖浪合於兇
牢庄黜投哪命朱衛
沛世番次𠣾屯留屯
吶典强盈稽浽登羡
罨典几帮明劌婚𢀨
㝵时爆炤店奇遶南
𪚚胞憁嚕唐奴浽箕
店时更𩀱㝵时役官
有身有苦盆难共埃

448 450 10 460

頭

栖愁吏強仪嗑
对嗔誓埃奸时托
佯共惓揍棱迷
盆閉崴涾斛曾
拙車如塂觀悬
节欺粿艌廷昂
悲除布政青花
自時匈坦边陲
綑紙照櫟產床
吊掬東莧肥拋

嗃衆佯哄嗃人羑吱
惓悬尼坤切蓉荟
佯共棱榕鞊樣漣棱
遼連鞍馭韹澄高腠
唐衛几幫占平姅剛
啫詩啫讀啫彈啫歆
啫呐跳啮乙陀苦喧
唐唛退於体时艰雉
鉢垯坳坦鏺雉糙瓢
婚昆囿别箕袠尼庄

76

盎戰場身耕毎丕
釋洮醑東聚求
餂占吉產仕仕
庄說之几群銭糙
巴輽逬糝畨巡
侯蒙洼智嗔潘
巴輽焠爆油霜
盃尼啇渚鋮滝
盃台盃爆毎丕
䐋巴䐋纨䐋逬

計原千強体郡疠
槁源東莧醮侯娄之
徒咹勘苦祕之仯唁
傷仍号無有一文
祕之麻於共咹尼号
哦埋号吏勤催戸行
盃尼埃別時傷埃共
啇磋鋮内啇椭鋮樣
盃少、盃劇吏体湄涞
䐋象䐋臘䐋台二湄連

40

討 原 用 11↓13 勤 山嫩

唎吒正马叔眞専
盆浪钱歇粘空
麵扎為横山高屹
盆浪几貢胡戎
盆衖蘇武漢家
盆之盆錦盆稽
盆登荑甃夕亏
弾马情并情星
帽时翮亦菲年
撇时真越效涯

艚貉渚斳吏傳鞊拸
茹时突湟斛韓体坴
想湝嫩郡怡車悥
宇匕韓澄歟漢包賒
域渃衖茹䲸扎眞羝
盆珠盆怡盆尼於低
噭嗷董骂唎歇粞彈
竧浪有辱有荣買侇
襖顛真使纈朝淡乖
巾粗時狂勿𪕾祕蘭

群

韹恩艻王閉萬
油悉埃唼埃制
埃罡几聓嗨採
帝平安低飭跬
要矝畨鎮揆外
沒腨銃畨聓求
罘務春固刀帶
屛封雖奴礼痌
契吟媷貝屋耒
路罡沛呐夕之

吏添粮月台錢罘迣
朱妥沒代鎮屯巴解
白馬畨尼沒腨台畨
余唑近技渚固保埃
巴逬趑腨固味之兜
欺罡夕趣半愁謨嗑
紙達默紙剮樸唉群
双離骨格唉群庄差
裊唸沛味时樏庄彭

96 90 80

隊鉄高甒巴腨女　啫留屯几於馱黜
拙𤭢腨論畀戈　栢施強善脆陁盈腥
啫自淹游淹桙　壘桀嶂遍共營晃豪
啫巡夾潑鞠刀　昆劇
事尼劄底麻範　捕正道事劄刨唛匕

天子萬年

尼　脆　敢溫

Năm Vĩnh-tộ 永祚 thứ 7, Ất-sửu 乙丑 (1625) (1)
tháng giêng, ở Cao-bằng 高平, ngụy Mạc 莫 đem
quân vào cướp bóc ở biên-cương. Chúa Thanh-
đô vương 清都王 sai thái-bảo Nhạc quận-công
岳 (2) cầm binh đi đánh. Ngụy Mạc thua-to,
chạy trở về

Tháng 6, ngụy Mạc Kính-Khoan 莫敬寬 lại đem
binh vào cướp. Đóng đồn ở núi Hương-linh 香嶺,
giết người cướp vật. Tình-hình biên-giới tao-
động. Chúa Thanh-đô sai thái-bảo Hùng quận-
công 雄 đem binh đánh. Hai quân đánh nhau
to hơn một tháng, chưa phân thắng-phụ. Chúa
Thanh-đô cả giận, lại sai thái-úy Vũ quận-công
武 cầm đại-binh tiếp chiến.

Quận Vũ sai binh đánh gấp. Mạc Kính-Khoan
chia quân cự-thủ, quận Vũ khó lòng đánh được,
bèn sai người về bẩm với chúa Thanh-đô. Chúa
sai người sang nước ~~M~~Minh xin kế. Người
nước Minh viết hai chữ giao cho sai-nhân
mang về. Chúa Thanh xem thấy người Minh
đã viết hai chữ <u>THANH THÚY</u> 青翠, chưa hiểu
ra là gì. Bèn triệu quần-thần bàn, thì ai
cũng phân-vân khó giải ra ý ngầm trong ~~hai~~
chữ ~~ấy~~. Chúa Thanh-đô rất lo-lắng.

Bấy giờ có quan Văn-la đô-đài Nguyễn Thế-
Danh 阮世名 bẩm rằng: « Ý chữ đa đoan
<u>khó mà phân-giải</u>. Trong nước có trạng-nguyên

(2) 鄭仕林 (TT 1623)

(1) TT Kỷ chép chuyện gì ngoài thì sử vọng, vào năm này. Như chép năm 1623, Kính Khoan đem quân về đây ở Gia-lâm

triều Triết-vương 哲王 [Trịnh Tùng TT 1624], ~~là~~ Phùng Khắc-Khoan 馮克寬 là người thông-minh, cao-kiến, đọc rộng. Vì ý bị gièm-pha, nên đức Triết-vương ngày trước đã khắc mặt (1) mà biếm vào ở núi Phượng-nhãn 鳳眼山 (2). Từ đó đến nay đã trải ~~ta năm~~ bao nhiêu (若干) năm. Xin Vương-thượng triệu y về mà sai giải thích (hai chữ kia), kẻo người Bắc kia rình xem cười chúng ta »

Chúa Thanh-đô nghe lời Thế-Danh, rất mừng, nói: « Ta đã quên bẵng người ấy rồi. Nếu không có ông, thì sao ta biết tới »
Bèn sai đem vàng một mâm đến núi Phượng-nhãn, nẫn-nì trân-trọng xin đón về triều. Phùng Khắc Khoan vâng chỉ về đến Kinh-sư, vào triều vọng lại. Chúa Thanh-đô an ủy rất nồng-hậu. Quan thần ~~đều~~ lại thăm mừng. Chúa Thanh-đô bèn lấy hai chữ Thanh-thủy mà người Minh đã trao cho, đưa cho Khắc Khoan xem.

Xem qua một lần, bèn hiểu ý; ~~y~~ cười mà nói: « Đã rõ ràng, nước kia bảo ta đến tháng chạp sẽ ra quân 十二月出卒 (3) thì chắc đại thắng. Có khó gì đâu? »

Chúa Thanh-đô thấy Khắc-Khoan giải, lời ngẫm rất có lẽ; rất mừng, bèn trọng thưởng Khắc-Khoan. Khắc-Khoan nhất quyết cố-từ không nhận.

(1) 刻面 (2) Chỗ khác nói đày vào Qui-châu ở Nghệ-an?
(3) 青 → 十二月, 翠 quãng viết [illegible] → 出卒

ngày tháng qua, đến tháng chạp. Chúa Thanh-đô sai con đầu lòng là thái bảo Sùng quận công 崇 Trịnh Kiều 鄭橋[1] làm nguyên-soái, em chúa là thiếu-phó Tung quận công 嵩 Trịnh Đống 鄭棟 làm phó nguyên-soái, thống lĩnh các thuộc tướng là thái bảo Nhạc quận công 岳, Thắng quận công 勝, Tào quận công 漕, Dinh quận công 瀛, Cảnh quận-công 景, Cẩm quận công 錦, cầm quân đi đánh ~~(Cao-bằng)~~. Bọn thái bảo quận Sùng vâng lệnh ra quân, nhằm Cao-bằng tiến phát. Chẳng bấy lâu, binh tới núi Lê-đà 驪駝山 cách Cao-bằng chừng 20 dặm. Dừng đóng trại. Chia quân đánh. Mạc Kính-Khoan chia quân cự địch. Hai quân đánh nhau to ở thác Lãng-sơn 朗山灘. Quận Sùng phát động lệnh cờ: quân nấp bốn mặt thình lình áp tới. Quân Mạc thua to. Chết rất nhiều; bỏ voi ngựa khí giới lại. Quân ta (我軍) bắt được không kể xiết. Bắt được con đầu ngụy Mạc là Sùng vương 崇王 Mạc Kính-Loan 莫敬鸞 cùng vua cũ ngụy Càn-thống 乾統, và các trai gái, tộc thuộc, giám-thủ, đưa về Trường-an xử tội. Còn dư-đảng nhắm hướng Cao-bằng mà chạy. Ba quân tâu báo thắng trận, khải-hoàn, về triều vọng bái, bẩm rõ đầu đuôi sự đánh dẹp Ngụy-đảng được thắng.

Chúa Thanh-đô mừng lắm, hậu đãi các tướng. Bấy giờ mới biết rằng Phùng Khắc-Khoan là cao-kiến.

Bấy giờ ngụy Mạc Kính-Khoan nghe binh mình thua, bèn trốn về. Liệu chừng khó chống lại, y cùng ngụy tướng bàn rằng: « Ở Kinh-sư, chúa Thanh-đô có tướng hùng quân ~~mạnh~~ giỏi. Ta ~~đánh~~ dẹp không được.

TT 1639.42

đánh không được không ăn. Vậy nay các chư phiên. Ta nay thì quân ô-hợp, lương thiếu thốn. Khó lòng mà kháng cự. Nếu đại binh từ Kinh-sư tới, thì lấy gì mà địch? Chỉ bằng nộp cống đầu hàng, để lấy cách bảo thân. Sau lại lo kế khác. Các tướng nghĩ ra sao?"

Các ngụy tướng đều đồng thanh nói: "Phải". Rồi thì, Kính-Khoan tiến biểu về triều đình, khiến con là Mạc Kính-Dung vào hầu để làm con tin. Chúa Thanh-đô mừng lắm, nhận. Ưu đãi rất hậu: ban Mạc Kính-Dung làm thiếu-phó Thao quận công 韜 và đem con gái mình gả cho. Lại phong cho ngụy Mạc Kính-Khoan làm thái-úy Thông quốc-công 通 và sai trấn quận Cao bằng. Lại phong cho Cẩn quốc-công 謹国公 Vũ Công-Ý 武公懿 làm thái phó Mưu quận công (Kẹp?)[1], trấn thủ các trấn Đại đồng 大同, coi dân và thu thuế. Từ đó cống sứ vãng lai không dứt.

Chúa Thanh-đô thường lấy ân đức mà vỗ-về, ưu-đãi rất hậu. Cho nên binh và dân ở các xứ đều vui lòng theo. Chúa Thanh-đô nghĩ rằng quận Sủng Trịnh-Kiều có công dẹp Mạc, bèn phong làm Tả-tiệp quân doanh phó đô tướng 左捷軍营副都將, thái-úy Sủng quốc-công[2], để đáp thù lao. Các tướng đã đánh dẹp đều được thăng tước phẩm. Lại phong Phùng Khắc-Khoan làm Hộ-bộ thượng-thư, thiếu-úy Thông quận công 聰.

Sủng quốc công lạy tạ ơn mà lui. Từ đó trong nước bắt đầu can qua. Quan thì yên giữ chức. Dân thì ở vui yên làm ăn.

(1). Dòng Vũ văn Mật, tự trị ở Tuyên-quang. "Chúa Vẫn". Sao đã gọi là "Quốc công" rồi mà cải phong "quận công" (2) Nguyên văn Sủng quốc công. Nhưng đã là quận công rồi, thì phải thăng lên quốc công. Và sau đây lại nói đến Sủng quốc công.

莫朝事跡　黎朝文全集

王滔古傳

乙酉年冬　黃春瀚手抄

黃春瀚

LỜI DẪN

Theo chuyện, Chúa Thao là con Mạc Kính-Kho
~~Khoann~~ là chúa Mạc ở Cao-bằng, lấy hiệu là Lon
thái. Quân Trịnh đánh Cao-bằng, bắt được Thao.
Thao yêu-cầu đem mình đến trước Chúa Thanh,
tức là Trịnh Tráng. Thấy Thao còn trẻ, ~~và~~ mặt-
mũi khôi-ngô và ăn-nói đứng-đắn, Tráng không
giết, và sai giam ở cửa Đông.

Một hôm, con gái thứ ba Tráng gặp Thao giạ
phố ở ngã-ba Hàng Đào, thương tình và cảm mến.
Chúa-~~Bà~~ xin cha cho lấy Thao. Chúa Thanh và các
công-chúa can mãi không được. Chúa bèn bằng lò
lòng cho con gái kết-hôn với Thao.

Gia-đình đầm-ấm trong mười năm, và Chúa B
sinh được hai con trai. Nhưng Chúa Thanh còn
nghi Thao còn quyến-luyến họ Mạc. Bèn sai ngư
tới giả dụ Thao trốn về Lạng-sơn. Thao biết m
giả cách chối-từ. Chúa Thanh càng trọng-đãi.

Nhưng cũng vì vậy, mà Thao định-tâm trốn t
Trong khi Chúa Ba vào chầu trong cung, Thao đ
quân trốn sang sông Nhị-hà. Rồi sai người đón
con trai đầu mình, và mẹ mình còn ở Thang-lon
Lúc Chúa Ba về dinh, thấy Thao đã trốn, t
thankhóc và vào trình Chúa Thanh. Chúa Thanh
sai binh thuyền đón các chặng đường. Thao ch
không thoát, bèn tự-tử.

°o°

Cứ theo chuyện trên mà xét sử, thì ta có
hiểu rằng việc bắt chúa Thao là vào năm I625
Sau khi Trịnh-Tráng được phong vương (I623),

LỜI DẪN

Theo chuyện, Chúa Thao là con Mạc Kính-Kh
Khoan là chúa Mạc ở Cao-bằng, lấy hiệu là Lo
thái. Quân Trịnh đánh Cao-bằng, bắt được Thao
Thao yêu-cầu đem mình đến trước Chúa Thanh,
tức là Trịnh Tráng. Thấy Thao còn trẻ và mặt-
mũi khôi-ngô và ăn-nói đứng-đắn, Tráng không
giết, và sai giam ở cửa Đông.

Một hôm, con gái thứ ba Tráng gặp Thao gi
phố ở ngã-ba Hàng Đào, thương tình và cảm mến
Chúa-Ba xin cha lấy Thao. Chúa Thanh và các
công-chúa can mãi không được. Chúa bèn bằng l
lòng cho con gái kết-hôn với Thao.

Gia-đình đầm-ấm trong mười năm, và Chúa
sinh được ba 1 con trai. Nhưng Chúa Thanh cò
nghi Thao còn quyến-luyến họ Mạc. Bèn sai ng
tới giả dụ Thao trốn về Lạng-sơn. Thao biết
giả cách chối-từ. Chúa Thanh càng trọng-đãi.

Nhưng cũng vì vậy, mà Thao định-tâm trốn
Trong khi Chúa Ba vào chầu trong cung, Thao
quân trốn sang sông Nhị-hà. Rồi sai người đó
con trai đầu mình, và mẹ mình còn ở Thăng-Lo

Lúc Chúa Ba về dinh, thấy Thao đã trốn,
thankhóc và vào trình Chúa Thanh. Chúa Thanh
sai binh thuyền đón các chặng đường. Thao ch
không thoát, bèn tự-tử.

o°o

Cứ theo chuyện trên mà xét sử, thì ta có
hiểu rằng việc bắt chúa Thao là vào năm 162
Sau khi Trịnh-Tráng được phong vương (1623).

tướng lên đánh Thái-nguyên và Cao-bằng. Năm 16[...] đánh không được. Năm 1625, bắt được chú Kính-Khoan, là Kính-Cung, tức là chúa Mạc, lấy hiệu Càn-thống từ năm 1592, mà bấy giờ Kính-Khoan đang tranh quyền. Còn Kính-Khoan, thì chạy v[...] rừng, và xin làm tôi vua Lê.

Tuy vậy, sau đó Kính-Khoan vẫn muốn tự-l[...] Đến năm 1638, Kính-Khoan chết, con là Kính-Vũ hay Kính-Hoàn không chịu theo Lê nữa, và lấy hiệu là Thuận-Đức. Cho nên Chúa Thanh lại sai quân lên đánh Cao-bằng (1639..)

Trong chuyện, có nói đến ~~chuyện~~ việc vua cha [...] (vế 315), nên chúa Càn sai đón Thao về. Vậy việc Thao trốn là vào khoảng năm 1638. Vả Tha[o] lấy vợ được mười năm (vế 325, 327, 433, 449). Vậy Thao cưới vợ vào khoảng năm 1628, ba năm [...] khi phải giam-giữ ở Cửa-Đông.

°°°

Thao là Kính-Mân (xem Toàn thư)

Nhưng còn một vài điểm hồ-nghi.

Chúa Càn trong chuyện là ai? Có thật phả[i] là Kính-Vũ không? Không chắc. Y tác-giả có lẽ là muốn trỏ Kính-Cung, niên-hiệu Càn-thống. V[ả] chăng các sách-sử không hề chép đến chuyện Ch[úa] Thao bị bắt.* Đại-Việt Thông-Sử của Lê Quí-Đôn mục Nghịch-thần Mạc Kính-Cung, có chép rằng n[ăm] 1598, Trịnh Tùng sai tướng lên đánh Cao-bằng. Kính-Cung chạy vào Long-châu. Tướng Trịnh chỉ bắt được con Kính-cung mới 12 tuổi.** Phải chăn[g] là Chúa-Thao đó ? Nhưng thuyết ấy không làm c[...] những việc khác trong chuyện ăn-khớp với sử-l[...] khác.

Bộ: con trẻ này bị giết đầy năm ấy

* Có. xem sau.

** TT.Q. 17/69b. 陳福 đi Caobg bắt được con thứ 2 敬恭, 12 tuổi giải về Kinh, hiến (1598/6A)

tướng lên đánh Thái-nguyên và Cao-bằng. Năm 1624 đánh không được. Năm 1625, bắt được chú Kính-Khoan, là Kính-Cung, tức là chúa Mạc, lấy hiệu Càn-thống từ năm 1592, mà bấy giờ Kính-Khoan đã ng tranh quyền. Còn Kính-Khoan, thì chạy vào rừng, và xin làm tôi vua Lê.

Tuy vậy, sau đó Kính-Khoan vẫn muốn tự-lập. Đến năm 1638, Kính-khoan chết, con là Kính-Vũ hay Kính-Hoàn không chịu theo Lê nữa, và lấy hiệu là Thuận-Đức. Cho nên Chúa Thanh lại sai quân lên đánh Cao-bằng (1639..)

Trong chuyện, có nói đến ~~chuyện~~ việc vua cha m (về 315), nên chúa cần sai đón Thao về. Vậy việc Thao trốn là vào khoảng năm 1638. Và Thao lấy vợ được mười năm (về 325, 327, 433, 449). Vậy Thao cưới vợ vào khoảng năm 1628, ba năm s khi phải giam-giữ ở Cửa-Đông.

o°o

Nhưng còn một vài điểm hồ-nghi.

Chúa Càn trong chuyện là ai; Có thật phải là Kính-Vũ không; Không chắc. Y tác-giả có lẽ là muốn trỏ Kính-Cung, niên-hiệu Càn-thống. Và chăng các sách-sử không hề chép đến chuyện Chú Thao bị bắt.* Đại-Việt Thông-sử của Lê Quí-Đôn mục Nghịch-thần Mạc Kính-Cung, có chép rằng nă 1598, Trịnh Tùng sai tướng lên đánh Cao-bằng. Kính-Cung chạy vào Long-châu. Tướng Trịnh chỉ bắt được con Kính-cung mới 12 tuổi.** Phải chăng là Chúa-Thao đó ? Nhưng thuyết ấy không làm ch những việc khác trong chuyện ăn-khớp với sử-li khác.

一

王𣻆 被扒 10

王𣻆古傳

代𢆥竜太計排
連𩲡特㐌進春
𪢈未觧買郎申
扶黎彖黜悉丕
莫朝失𦬑坤當

治位天下東西賖𧶄
悉丕諸訴莫朝諸分
莫朝失𦬑鋮身沛移
洂鄉生𪘵當才聖王
古碑丕買進郎竜廷

10

詐

I.-CHÚA THAO BỊ BẮT

1) Thua trận bị bắt

Đời vua Long-thái kể bày,
Trị-vì thiên-hạ đông tây xa gần.
Lên ngôi được sáu mươi xuân,
Lòng trời chưa tộ Mạc triều chưa phân.
Cuối Mùi năm mới sang Thân,
Mạc-triều thất thế, nên thân phải dời.
Phù Lê tượng bởi lòng trời,
Biện-hương sinh xuống đang-tài thánh-vương.
Mạc-triều thất thế khôn đương,
Cổ-bi vậy mới tiến sang Long-đình.

塗山㘨吏立城
莫衛蒙泣相爭把貫
夾攻㐌陣塗山
芳收莫買進連高平
黎兵乘勝蹑路
莫差果將所郎捍塘
主英主晉主皇
𠀧主飽岸群㐌主滔
高平㐌陣相交
生拎扒特主滔黜倒
滔进果歲卒台
形容顏色象賷𨉟仙
秝浪滔信罡綿
希吒竜太拎權南邦
塘䖬各處來降
时𡗶扡治鄭王捕衛
中興綽特茹黎
恪市臣靡扶衛少康
㘨悉登敵报冤
双離否泰循还窖台

主滔

Đồ-sơn trở lại lập thành,
Mạc về mong rắp tương tranh bả hờn.
Giáp công một trận Đồ-sơn,
Thế thua, Mạc mới tiến lên Cao-bằng.
Lê-binh thừa thắng ruổi giong,
Mạc sai bốn tướng sửa-sang hẵn đường.
Chúa Anh, chúa Tấn, chúa Hoàng,
Ba chúa vào ngàn, còn một chúa THAO.
Cao-bằng một trận tương-giao,
Sinh cầm bắt được chúa Thao ra rày.

2) Bị đưa về dinh

Thao mười bốn tuổi tốt thay !
Hình-dung, nhan-sắc, tượng tày người tiên.
Xưng rằng:((Thao-Tín là min !
)) Vua cha, Long-thái, cầm quyền Nam-bang.
))Đàng-trong các xứ lại hàng,
)) Thời trời giúp trị Trịnh-vương phụ về.
))Trung-hưng rước được nhà Lê,
)) Khác nào Thần-mị phò về Thiếu-khang.
))Trở lòng thù-địch báo oan,
)) Song-le bỉ thái tuần-hoàn khéo thay !

被害。

盛衰乪丕时為
吒英治位京畿
嗔朱体栖主青
諸軍体呐傷為
哎官統領源干
稱浪昆主塘外
官連体栖傷台
油和㝵折㝵赦
卽时夕本嗪排
主𤼵御体傷台

主焰一

諸軍渚吱英厔夕之
生进糁將𠃣时兕英
諸軍渚固吱英夕之
蹺主催買調衛軍門
繩尼雖𨳒咋坤每唑
丕庄吱㤇宠衛細尼
傳宠繩尼衛典黎家
黙𧑒公論矯些吱㤇
内傳𢆥判宠滔𩚵側
賊之祕奴罪眉朱甘

四。 五。 三

汙
呣

)) Thịnh suy đã vậy thì vầy,

)) Chu-quân chớ nỡ anh nay làm gì.

)) Cha anh trị-vì Kinh-kỳ,

)) Sinh mười tám tướng, út thì là anh.

)) Xin cho thấy mặt chúa Thanh.

)) Chu-quân chớ có nỡ anh làm gì.))

Chu-quân thấy nói thương-vì,

Theo chúa, thôi mới điệu về quân-môn.

Gửi quan Thống-lĩnh nguồn-cơn:

((Thằng nầy tuy mọn, ngỏ-khôn mọi lời.

)) Xưng rằng con chúa Đàng-ngoài.

)) Vậy chẳng nỡ hoài, đem về tới nơi.))

Quan liền thấy mặt thương thay,

Truyền: ((Đem thằng nầy về đến Lê-gia.

)) Dù hòa Người giết, người tha,

)) Mạc trong công-luận, kéo ta nỡ hoài.(1)))

Tức-thời làm bản tâu-bày.(2)

Nội truyền Vua phán đem Thao vào rày.

Chúa-ông ngự thấy, thương thay:

((Giạc chi trẻ nó ! Tội mày cho cam.

(1) có lẽ: nãi (2) có lẽ vão

傳官該獄付檻
包徐平定仕乡法公
主滔自於闈東
汝英趄吏工惡傷吒
欺㗂正御張座
悲除俸吏鄰罡㨢外
嗌时吏強乡嗌
吼官該獄迻制庯坊
眼咖厨塔廷昂
吏䵻帮縣行香行桃
歆长皮班姅時
催朝浽主金[尸令]䵻外
殘鑛坐於漣蔿
賒𨅸体主當耦卒令
洛𨅸体主囚刑
傳朱嘗後勝彭細尼
傳囚箕吏噲制
庄咍圭福茹浽几之
因㗂麻沛难危
畧娄呈寔些術嗷奏

)) Truyền quan cai-ngục phó giam,

)) Bao-giờ bình-định, sẽ làm phép công.)

II.- THAO GẶP CHÚA BA

3) Thao đi giạo phố

Chúa Thao từ ở Cửa-Đông,
Nhớ anh, vả lại cong lòng thương cha.
Khi sao chính-ngự trương-tòa,
Bây-giờ bỗng lại lân-la cõi ngoài.
Buồn thì lại gượng làm vui,
Nhủ quan Cai-ngục đưa chơi phố-phường.
Nhởn-nhơ Chùa-Tháp, Đình-ngang,
Lại ra Chợ-Huyện, Hàng-Hương, Hàng-Đào.

4) Xáp mặt chúa Ba

Hôm ấy, vừa ban nửa ngày,
Thôi chầu, bà chúa KIM nay ra ngoài.
Tàn vàng ngồi ở trên voi,
Xa trông thấy Chúa đáng trai tốt-lành.
Lác trông thấy Chúa tù-hình,
Truyền cho quản-hậu thắng bành tới nơi.
Truyền: ((Tù kia, lại hỏi chơi !
))Chẳng hay quê-phúc, nhà-nôi(1), kẻ gì ?
)) Nhân sao mà phải nàn-ngùy ?
))Trước sau trình thật, ta về gưởi tâu.))

(1) Hoặc là Nuôi [illegible], trầy xưng hô người

三

相思 主巴

淊泠庄固叩頭
雲為排歇畧娄每唑
浪初共預招歪
吒冕竜太於魁九重
興亡家黜時運
軍融巴府祕軍塘外
買咍浪事机歪
特收收特坤奈㝵㝵
埋时共㨂昆王
庄埋时吏繩侶昆吒
咀嘆之女丑車
昆神汝跳共黜㝵賢
主巴体呐強看
坐數催買御連鴉衛
姅傷姅㤇姅㖃
盆貞庄敢吘喧共侯
傷為淹㲺波淒
朱鋮汲曲易侯庄殼
㤇為固法謹𠩇
理𠒥登敵結願婚姻

七 六

主淊 二

汝 連

Thao nay chẳng có khấu đầu,
Vân-vi bày hết trước sau mọi lời.
Rằng: ((Xưa cũng dự cháu Trời,
)) Chà là Long-thái, ở nơi cửu-trùng.
)) Hưng vong, tượng bởi thời-vần,
)) Quân trong Ba-phủ lấy quân Đàng-ngoài.
)) Mới hay rằng sự cơ trời,
)) Được thua, thua được, khôn nài tấc gang.
)) May thì cũng ~~nghĩ~~ dễ con Vương,
)) Chẳng may thì lại thằng Mường, con Cha.
)) Thở-than chi nữa xấu-xa !
)) Con thần nhỡ bước, cũng ra người hèn.))

III.- CHÚA BA TƯƠNG-TƯ

5) Chúa Ba ốm nhớ

Chúa Ba thấy nói càng khen,
Ngồi lâu, thôi mới ngự lên voi về.
Nửa thương, nửa sợ, nửa e,
Buồn riêng chẳng giám ngỏ-nghe cùng hầu.
Thương vì sông ấy (?) bề sâu,
Cho nên gấp khúc, dễ hầu chẳng thiêng.
Sợ vì quốc-pháp cấn nghiêm,
Lễ đâu thù-địch kết nguyền hôn-nhân.

氏為方博禁哏
庄朱牛女过真朗求
䟢衛栖𪀄眉珠
想汝隊段慘愁隊干
悖吒庄敢咀嘆
粓吔庄轉菜嗜庄啉
体信𠃣姉包咪
浪主𠀲固氣阴役之
因鞆栖玉𪀄依
傳衹看軫良医包朝
神冊灵藥冉年
庄來庄轉庄油𢪀分
主𡗅傳各宮嬪
埃和䆓特金銀賞劇
媒包明主浪悲
因鞆𪀄栖珠眉主喂
咍罡主沛為埃
咍罡主沛氣吞爆霜
朱碎拜𧿆罘方
立坛擲將送禳天时

主消三

Ấy vì Đức-Bác cấm-ngăn,
Chẳng cho Ngưu, Nữ qua chân sang cầu.
Trở về mặt ủ mày chau,
Tưởng nhớ đôi đoạn, thẩm sầu đôi con.
Sợ cha, chẳng giám thở-than,
Cơm bâng (?) chẳng chuyển, trà ngon chẳng
Thấy tin hai chị vào thăm,
Rằng: ((Chúa Ba có khí âm việc gì ?
)) Nhân sao mặt ngọc ủ-ê !))
Truyền lấy khán-chấn lương-y vào chầu.
Thần-đan, linh-dược nhiệm-mầu,
Chẳng lay, chẳng chuyển, chẳng dầu một ph

6) Chúa Ba thú thật

Chúa - Ông truyền các cung-tần:
((Ai hòa chữa được, kim ngân thưởng rầy.))
Mụ vào động ~~xxx~~ Chúa rằng : ((Bay
)) Nhân sao ủ mặt, chau mày, Chúa ôi !
)) Hay là Chúa phải vì ai ?
)) Hay là Chúa phải khí trời nắng sương.
)) Cho tôi vái lạy bốn phương,
)) Lập đàn, trạch tướng, tống nhương thiên-t

主浪带固係之
𦹵唁昜啫汴醝
浪碎吸𥚄主尭
姅畤除午散戈
連𢖵𨖲体主淊
法茹庄敢昂藏
庄緣时女空油
媒包奏明聖王
娄媒欺𠀲哪嗟
御衛鋮没命瘨

包低綿𠰘媒時特咍
媒包哹塼欺𠓀殿蜂
虎生分㛪磊蠬法茹
過蹎御𠁀我𠀧行桃
哏𠰍楢玉喝嗃悉鐄
理兒公主麻搓𥙩囚
差師朱沛𢬣蘇共払
碎嗔𥙩払淊信𡗉堆
哹戈𠤆塼主碎畤剮
為燕淊信欺𠓀黜衛

汝
娘

Chúa rằng: ((Nào có hề chi !
)) Vào đây, min nhủ, mụ thì được hay.
)) Chè ngon dễ giã, bền say.
)) Mụ vào động Bác khi nay đền rồng.
)) Rằng tôi gửi lại Chúa-Ông,
)) Hổ sinh phận gái, lỗi trong phép nhà.
)) Nửa ngày giờ Ngọ hôm qua,
)) Quá chân ngự xuống Ngã-ba Hàng-Đào.
)) Trên voi trông thấy chúa Thao,
)) Ngẩn-ngơ mặt ngọc, khát-khao lòng vàng.
)) Phép nhà chẳng giám ngang-tàng,
)) Lẽ đâu công-chúa mà mang lấy tù.
)) Chẳng duyên thì nợ, không ru !
Say-sưa cho phải nhỏ to cùng chàng.
)) Mụ vào tâu động Thánh-vương,
)) Tôi xin lấy chàng Thao-Tín làm đôi.))
Bà Mụ khi ấy vâng lời
Động qua Đức-Bác: ((Chúa tôi,ngày rày,
)) Ngự về, nên nỗi mình gầy;
)) Vì chưng Thao-Tín khi nay ra về.

四

喻干 主鄭

餌咹庄特鍼迷
約泑朱特結姜因緣
主発買判旨傳
排主𢀨包博判乡双
𠀧昆𠇍悶拟趺
博哯駙馬唐中朱眉
倫之文武東西
麻朱昆𥘀滔劇咒昆
𠃣博时御楼竜
堆边文武两班包朝
仍才韜略冉年
餘进𢇌將公侯卒台
隊𥘀主𢀨包低
埃牒长眉博嫁昆朱
主𢀨跪𠓨奏戈
进𢇌將长交和庄通
奴栖文武西東
进𢇌將长庄通交和
油埃將種皇家
时碎庄肯交和共埃

主滔 三

五 四

滈愿

)) Cơm ăn chẳng được, nên mê,

)) Ước-ao cho được kết nghì nhân-duyên.))

IV.- <u>CHÚA THANH CAN DỖ</u>

7) <u>Chúa Thanh ép-dỗ</u>

Chúa-Ông mới phán chỉ truyền:(1)

((Mời Chúa Ba vào, Bác phán <u>làm-xong</u>...

)) Ấy con đã muốn lấy chồng,

)) Bác kén phò-mã Đàng-trong cho mầy.

)) Hiếm chi ~~phò~~ văn vũ đông tây,

)) Mà <u>cho</u> con lấy Thao rày, là con!))

Đức-Bác thì ngự lầu son,

Đôi bên văn vũ lượng ban vào chầu.

Những tài thao-lược nhiệm-mầu,

Dư mười tám tướng công-hầu tốt thay.

Đòi lấy Chúa Ba vào đây:

((Ai đẹp ý mầy, Bác gả con cho.))

Chúa-Ba quì xuống tâu qua:

((Mười tám tướng ấy, giao-hòa chẳng <u>thông</u>.

)) <u>No</u> mặt văn vũ tây đông,

)) Mười tám tướng ấy chẳng thông giao-hòa.

)) Dù ai tướng giống hoàng-gia,

)) Thì tôi chẳng <u>khứng</u> giao-hòa cùng ai.

(1) ω lẻ liền

五

主鄭
強許

塘𨀈朱至塘外
油𢩮𥙩特蓋𨉟
尼段茹主黎家
鉏之𠅒摔主滔
沙机奴共昆王
姅朝姅陣咀䞈
鍮鐄吝論庄吒
差媒除𥙩主滔
媒俟欺𠬠哪咥
主滔扒遣𠅒紋

碎誓碎固腰埃拙帝
时碎庄補主滔兜晃
判共文武浪些理帝
𥙩中些吏理帝庄傷
嫁朱吏戾世常美枚
𠡚鐄枯坦即唏𠅒除
事傳𢒎丕悲除別𨋣
𢀭低蚕嫁昆蚕朱耒
㝵𢀭𡗶嫁主碎朱𠢞
内金外土欺吟庄吒

主滔 四

呼印

)) Đàng-Trong cho chí Đàng-ngoài,

)) Tôi thề tôi có yêu ai chút nào.

)) Dù Bác lấy được cái sao,

)) Thì tôi chẳng bỏ Chúa-Thao đâu là.))

V.- CHÚA THANH GƯỢNG HÚA

8) Chúa Thanh[illegible] ung-th

Này đoạn nhà chúa Lê-gia

Phán cùng văn vũ rằng: ((Ta lẽ nào!

)) Vả chi một chút Chúa Thao,

)) Trẻ-trung, ta lại lẽ nào chẳng thương.

)) Sa cơ, nó cũng con vương.

)) Gả cho, lại lệ thế-thường mĩa-mai.))

Nửa chiều, nửa giận, thở dài,

Gươm vàng gõ đất, tức hơi một giờ.

Thau vàng lẫn-lộn chẳng ngờ,

Sự truyền đã vậy, bây giờ biết sao.

Sai Mụ đòi lấy chúa Thao:

((Vào đây, tao gả con tao cho rồi.))

Mụ Hầu khi ấy vâng lời:

((Người vào, Ong gả Chúa tôi cho rày.))

9) Gây chuyện thách cưới

Chúa Thao bất độn một giây,

Nội Kim, ngoại Thổ, khi nay chẳng ngờ.

殷鋒跐典連跪
特收收特黜丕
主尭買判乡双
悲衛袂泊茹悲
主滔跪渚及踈
儉之貼攺東西
儉之貼攺長安
包饒聘礼茹閨
歐𠒥碎應貼碎
主尭庄呐庄浪

主尭𠬠固役之隊碎
袂中芾别曲沒高平
包低摶吼工悉朱咍
宠竈斳尼摶嫁昆朱
主巴興乘明摶浪悲
麻摶吏扒滔舲衛岸
麻摶吏扒蓮岸乡之
泊錢聘礼京畿余近
矯滔再回别竈共庄
㖃嗔默眉蚤庄别涗

十

一五○ 一六○

渚 踈 之

Đền rồng bước đến liền quì:
((Chúa-Ông! Người có việc gì đòi tôi.
)) Được thua, thua được, bởi trời,
)) Trẻ-trung nào biết khúc-nhôi Cao-bằng.))
Chúa-Ông mới phán lằm xong:
((Vào đây, Bác nhủ cong lòng cho hay.
)) Bay về lấy bạc nhà bay,
)) Đem xuống dưới này, Bác gả con cho.))
Chúa Thao quì chửa kịp thưa,
Chúa Ba hứng thừa, dộng Bác rằng: ((Bay
)) Hiếm chi của-cải đông-tây,
)) Mà Bác lại bắt Thao nay về ngàn ?
)) Hiếm chi của-cải Tràng-an,
)) Mà Bác lại bắt lên ngàn làm chi?
)) Bao nhiêu sính-lễ nhà quê,
)) Bạc tiền sính-lễ Kinh-kì mấy mươi.
)) Âu là tôi ứng của tôi,
)) Kẻo Thao tái-hồi, biết xuống cùng chang.

10) Gây chuyện chọn ngày

Chúa-Ông chẳng nói, chẳng rằng:
((Cưới xin mặc mày, tao chẳng biết đâu.))

主𤤰坐兔除数
時冷腩卒仕咍
特時三合𠬠用
主巴体判狐与
略时㐌固𦀊紅
嫁时碎嘅𨋤碎
主𤤰買判浪悲
坐東台姉秦銀
京城別余將賢
權衡奴庄卒些

未主𤤰買判倈浪悲
傳朱洛吏衛偈𧙡東
係役洞房时固天知
嗷唑𠯽搏䶡欺洞房
娄时𥛉謝所燕孛丕
路𦋦吏沛遠埃占時
㐌丕时為以礼婚姻
咵𡞕牢庄固咹唑傳
牢𡞕結願昆主欺家
牢𡞕吏悶交和𦋦𡞕

主𤤰五

二九○ 三○

乎宜

Chúa Ông ngồi một giờ lâu,

Rồi Chúa-Ông mới phán hầu rằng: ((Bay!

)) Ngày lành, tháng tốt sẽ hay,

)) Truyền cho Thao/~~Tím~~ lại về rày Cửa-Đông.

)) Được ngày Tam-hợp, ấy dùng,

)) Hễ việc động-phòng, thì có thiên-tri.))

Chúa Ba thấy phán, hồ-nghi,

Gửi lời động Bác: ((Trong khi động-phòng

)) Trước thì đã có Tơ-hồng,

)) Sau thì lạy tạ thửa chung Bụt, Trời.

)) Gả thì tôi cưới chồng tôi,

)) Lọ là lại phải khiến ai xem ngày.))

Chúa-Ông ~~thấy~~ mới phán rằng: ((Bay !

)) Đã vậy thì vầy, làm lễ hôn-nhân.))

11) Hai chị cũng can

Ngồi đông hai chị tần-ngần,

Mắng rằng: ((Sao chẳng có ăn lời truyền.

)) Kinh-thành biết mấy tướng hiền,

)) Sao em kết nguyền con chúa khi-gia.

)) Quyền-hành nó chẳng bằng ta,

)) Sao em lại muốn giao-hòa, là em ?))

六
結立家庭○

鄭悉主御衛定
堆㝵汴御衛房
欺以主𠀧結願
段催匈謝九重
傳朱堆補引錢
時以固會庯坊
夢𠀧腨糝啅柴
行郎姑伯宮嬪
主𠀧汴保主滔
𢭂搃嫩壽迎昂

主滔六

𠰘扒滔信衛剔还宮
以礼絲紅拜謝皇天
嗔朱佳老百年婚鈇
嗔朱婚鈇佳老百年
佳蘭納礼所沔貴鄉
𠀧進𦒹汜衜塘嗌台
夢𨋤希御黜剔矯單
𦑃冷𡛔卒鑕顛韙匈
扒喂渚御爲高之扒
此祜埃固腰當庄羅

二六○

三三○

十一

VI.-KẾT LẬP GIA-ĐÌNH

12) Lễ Tơ-hồng

Chạnh lòng, Chúa ngự về ngay,
Nhủ chành Thao-Tín về rày hoàn cung.
Đôi người bèn ngự về phòng,
Làm lễ tơ-hồng, bái-tạ Hoàng-thiên.
Khi ấy, chúa Thao kết nguyền,
Xin cho giai lão bách niên vợ chồng.
Đoạn thôi vào tạ Cửu-trùng,
Xin cho vợ chồng giai lão bách niên.
Truyền cho đôi phố (?) dẫn tiền,
Giai-lan nạp lễ thửa miền Quí-hương.
Ngày ấy có hội phố-phường,
Ba mươi sáu dãy rộn đường vui thay.
Mồng ba tháng sáu rước thầy,
Mồng năm vua ngự ra rày kéo quân.
Hành-lang, cô bác, cung-tần,
Trai lành, gái tốt chen chân trông vào.
Chúa-Ba bèn bảo Chúa Thao:
((Chàng ôi, chớ ngự voi cao, chi chàng !
)) Tay mang nón Thọ nghênh-ngang,
)) Thửa xem ai có yêu-đang chang là.))

段催主買御黜
彭鐄莵坐罕灰
残鐄傘紫襖青
連时主御茹楼
勺塼时御楼[illegible]
啫浪固會嗑台
台姉[illegible]捽果边
扝牢凫繩尼
繩吊葉氏[illegible]中
傳軍[illegible][illegible][illegible]黜

台英駙馬御和台鴒
主共堆姉[illegible]鴒双行
[illegible]鴒双行姉略媕娄
蔕台埍朝員吏各昆
堆边文武两班双排
𦗏圭諸到貼劇㝵仙
餘閉堆凫語仙黜排
拪[illegible]嫩壽卒台邏遥
卒台邏遥庄恪㝵仙
[illegible]黜凫刻坦多㤅鐄

主滔六

圭

二五〇 據 二四〇 御

牢女 諾 牢

I3) Đám cưới

Đoạn thôi, Chúa mới ngự ra,
Hai anh phò-mã ngự hòa hai voi.
Bành vàng lá tọa hẳn-hoi,
Chúa cùng đôi chị nam voi song-hành.
Tàn vàng, tán tía, áo xanh,
Nam voi song hành, chị trước, em sau.
Trên thì Chúa ngự nhà lầu,
Dưới, hai rể chầu, với lại các con.
Đức-Bác thì ngự lầu son,
Đôi bên, văn vũ lượng ban song bày.
Tiếng rằng có hội vui thay,
Chợ, quê núc-náo xem rày người tiên.

I4) Hai chị ghen

Hai chị trông suốt bốn bên,
Dư muôn đôi-một, ngỡ tiên ra bày.
Có sao, ấy (?) một thằng nầy,
Tay mang nón thọ, tốt thay lạ-lùng:
((Thằng nào đẹp-đẽ trẻ-trung,
)) Tốt thay lạ-lùng, chẳng khác người tiên.
Truyền quân mở rộng trông ra,
Trông ra một khắc, đát-đa lòng vàng.

七

𠄩姉
嗘坡

○

主滔 六

繡萎融楪牢郎
主𠃣体吶晚嗔
𠄩姉買吏咋唑
群當咹吶師差
𠄩姉衛典娄宫
約之朱特主滔
主滔体吶傍偟
最沁吝論泊特
𠄩姉体吶即肝
罙乙皮班朗晦

「傳宠朱払嗔結叛制」
「衣滔塘外𠔳寔𫆡碎」
「朱𠄩姉暫𫆡𣅶𠃣晦」
主尭乜御衛劇府中」
想汝焠爐栢玉喝嗃
𠄩姉庄惜𡛔蚕泊鐄
「浪碎帝固袓鐄𠫾之」
𠄩姉駙馬鬼之繩從」
「庄咹蹎覩埃迭之悲」
即时𠫾本嗉排主尭」

二七○ 二六○ 十四

歇 娘 4-6

Túi trầu trong díp trao ~~xay~~ sang,

Truyền đem cho chàng, xin kết bạn chơi.

Chúa-Ba thấy nói, mỉn cười:

((Ấy Thao Đàng-ngoài, chỉn thật chồng tôi.

Hai chị mới lại ngỏ lời:

((Cho hai chị tạm chồng ngươi ba ngày.))

Còn đang ăn-nói sưa-say,

Chúa-Ông đã ngự về rày phú-trong.

Hai chị về đến sau cung,

Tưởng nhớ sốt-nồng, mặt ngọc khát-khao.

((Ước chi cho được Chúa Thao,

)) Hai chị chẳng tiếc, em tao, bạc vàng.))

Chúa Thao thấy nói, bàng-hoàng,

Rằng: ((Tôi nào có lấy vàng làm chi!

Tối-tăm, lẫn-lộn bạc chì,

)) Hai chị, phò mã, coi chi thằng Mường !))

VII. HAI CHỊ GIÈM-PHA

15) Xin Chúa Thanh trừ Thao

Hai chị thấy nói, tức gan,

((Chẳng ăn, đạp đổ; ai màng chi bay!))

Tang-tảng vừa ban rạng ngày,

Tức-thời làm bản tâu-bày Chúa-Ông:

主滔七

堆碎分包騎蜂
啤台夠浽主巴
啨台古巴良脊
油搏群抵主滔
主尧買判浪悲
天緣象黜天工
滔劇雖奴蛮夷
悲除些吏女恢
說催堆姉跋黜
主滔主巴術房

核德吟掩恩黜尧吒
差師庄兑女和結婚
抵朱繩蛮邑婚膌桃
坤哏皿世歌謡暘劇
生昆埃易生𠯇黜悉
月老絲紅本略包車
欺初奴共金枝將才
搶筫渚易䏦昆兜罡
粗吵庄特啐車悉鐄
花燭洞房結速𡗶冬

十五

二十九 二十六

奴

((Đôi tôi phận đã cưỡi rồng,
)) Cây đức vun-trồng, ơn bởi ông cha.
)) Giận thay một nỗi Chúa Ba,
)) Say-sưa chẳng đoái, nỡ hòa kết-hôn.
)) Tiếc thay cố ba ngấn tròn,
)) Để cho thằng Mán ấp hôn má đào.
)) Dù Bác còn để Chúa Thao,
)) Khôn ngan miệng thế ca-dao ngày rày.))
Chúa-Ông mới phán rằng: ((Bay !
)) Sinh con ai dễ sinh nay ra lòng.
)) Thiên-duyên tượng bởi thiên-công,
)) Nguyệt-lão,Tơ-hồng vốn trước đã xe.
)) Thao, rày tuy nó Man-di,
)) Khi xưa, nó cũng kim-chi,tướng-tài.
)) Bây-giờ, ta lại nỡ hoài,
)) Hùm kia chưa dễ thịt con đâu là.))
Thốt thôi, đôi chị trở ra,
Cơm ăn chẳng được, xót-xa lòng vàng.

I6) Gia-đình đầm-ấm

Chúa-Thao, Chúa-Ba về phòng,
Hoa chúc, động-phòng, kết tóc nghìn đông,

八

主鄭
嗟此

○

蜻蜂吏女黜蜂
府中各役𧍋外
主滔自沛婎𠇍
悲除錦帳𧰉尼
欺长主𤽗嚧量
夢𠀧𦛌𠀧會飞
「堆舍運堆𧞾莮
袩滔奴於共些
堆舍哪令庄迡
「主喂主御房芇

主𠀧平悪生特𠄩耦
兵民塼急欣𠄩𠀧分
媄𦓡餒饟歛咹店暘
昆时忌媄飞时忌昆
此袩滔閅衛岸女庄
主𤽗傳𥙩𠄩𢞅舍㐌
姅店𨖲𢂰此滔朱𦓡
咍𦉼滔衜朱𦓡特台」
姅店押壁唅偈主滔
朱碎嗔啅主㐌諒山

主滔七

夫

三十九○

吾○

两

忌

浽㶔

Trứng rồng lại nở ra rồng,
Chúa-Ba bằng (?) lòng sinh được hai trai.
Phủ-trung, các việc trong ngoài,
Binh, dân, Bác cấp hơn hai ba phần.
Chúa-Thao, từ phải gian-truân,
Mẹ già, nuôi-nấng kiếm ăn đêm ngày.
Bây-giờ cẩm-trướng đường hầy,
Con thì cậy mẹ, mẹ thì cậy con.

VIII. CHÚA THANH DÒ THỬ

I7) Sai người rủ trốn

Khi ấy, Chúa-Ông lo-lường,
Thử xem Thao muốn về ngàn nữa chăng.
Mồng ba tháng ba tâng-tâng,
Chúa-Ông truyền lấy hai chưng xá vào:
((Đôi xá vận đôi áo Lào,
)) Nửa đêm xuống dưới, thử Thao cho già.
)) Xem Thao nó ở cùng ta,
)) Hay là Thao trốn, cho già được hay.))
Đôi xá vâng lệnh chẳng chầy,
Nửa đêm, áp vách, gọi rày Chúa-Thao.
((Chúa ơi! Chúa ngự phòng nào,
)) Cho tôi xin rước Chúa vào Lạng-sơn.

堆碎咒舍連岸
乖吒收陣困台
乖吒㝵色托𢏽
主滔灑戈麻芒
偕黜卦澤庄移
尼寔堆舍主𤼸
綿保朱𠄩舍咍
进𨋤綿於殿蜂
綿𥘷公主进年
悲除吏補羨㝵

哪令主乾亟尋主抵
牢主群於欺阾京鐵
牢主庄衛咢服𥘷喪
肯昆坐株扒卦偕制
論忝卦氏三魁動重
庄沛堆舍高平涗阾
咹界汝几掩様朱共
𠃣倅𠡚𡋂𥙩平主綿
命綿結願色特𠄩𥹗
略虎孛丕娄虎皇天

三三〇 累、 三二〇

撞

)) Đôi tôi là xá trên ngàn,

)) Vâng lệnh Chúa-Càn xuống tìm chúa đây.

)) Vua-Cha thua trận khốn thay,

)) Sao Chúa còn ở khi nay Kinh-kì ?

)) Vua-Cha, người đã thác đi,

)) Sao Chúa chẳng về, chịu phục lấy tang.))

I8) Chúa Thao giả từ

Chúa-Thao trỗi dậy mơ-màng,

Ôm con ngồi giường, bắt quẻ độn chơi.

Độn ra quẻ TRẠCH chẳng rời,

Luận chung quẻ ấy: tam-khôi động trùng.

Nầy thật đôi xá Chúa-Ông,

Chẳng phải đôi xá Cao-bằng đâu nay.

((Min bảo cho hai xá hay,

)) Ăn trái, nhớ kẻ trồng cây, cho cùng.

)) Mười năm, min ở đền rồng,

)) Làm tôi Đức-Bác, xem bằng chúa min.

)) Min lấy Công-chúa mười niên,

)) Mình min kết nguyền, đã được hai xxxxtrai

)) Bây-giờ lại bỏ nghĩa người,

)) Trước hổ Bụt Trời, sau hổ Hoàng-thiên.

九
想汝
高平

衛时息保英綿
貝近㩫連棱
祕泊朱堆舍連
堆倅押壁棋房
秜托滝於京畿
主尭体丕強唷
㐌巴腩巴除寅
体迷五色玄黃
吼昆共娣浪悲
於时沛累朝堂

包饒鐄泊於連高平
时宠瓶於殿蜂朱綿
堆舍跛衛嗾哃主尭
滝浪滝庄連棱女之
滝浪滝庄固衛諒山
添兵添馬添權添民
主滝𨀎体迷運果方
傷吒汝𡗶連岸圾台
於衛浅理坤咍堆塘
衛时吏曳高平埔庄

主滝八

三五〇　三四〇

兩

娣 婚

)) Về thì ơn bảo anh min,
)) Bao nhiêu vàng bạc ở trên Cao-bằng.
)) Với mười tám (?) trên rừng,
)) Thì đem xuống ở đền rồng cho min.))
Lấy bạc cho đôi xá liền,
Đôi xá trở về tâu dộng Chúa-Ông:
((Đôi tôi áp vách kề phòng,
)) Thao rằng Thao chẳng lên rừng nữa chi.))
)) Sống thác, Thao ở Kinh-kì,
)) Thao rằng Thao chẳng có về Lạng-sơn.))
Chúa-Ông thấy nói càng khen,
Thêm binh, thêm mã, thêm quyền, thêm dân.

IX. THAO NHỚ CAO-BẰNG

I9) Bàn trốn với mẹ

Mồng ba tháng ba, giờ dần,
Chúa-Thao trông thấy mây vần bốn phương.
Thấy mây ngũ sắc huyền hoàng,
Thương cha, nhớ Bác trên ngàn, thiết thay.
Nhủ con cùng mẹ rằng: ((Bay !
)) Ở, về một lẽ, khôn hay đôi đường.
)) Ở thì phải lụy triều-đường,
)) Về thì lại rái Cao-bằng Bác chang .))

十

遣彭 主滔

老𡞕体説干浪
昆彭棱永賒粄
㝵抵时昆鍼群
滔連扒吨兔欺
買傳桂祿堆昆
主衛悲仕申踈
放埋时買衛茹
萎嫩𠀧繩宠衛
滔連袂泊䏧房
倘𪿒典聘廷昂

「恩㝵𢘾倍牢亡美㝵
昆於斳尼媄於共昆
㝵折时托媄昆鍼離
吨晃卦澤肆时烤枯
「悲𪿒外𨷯與門踌除
浪𡚦倅阻差師𥒥猸
𡚦倅嘩𡞕浪渚蒙之
麻堆倅頓所欺行銅
特𪿒冣爆𪿒烝唛塘
吏𠫾貢𥒥𨖅郎菩提

三五

三七

主滔九

Lão-bà thấy ~~mái~~ thốt, can rằng:
((Ơn người đã bội, sao vong nghĩa người.
)) Con đi rừng vắng xa-xôi,
)) Con ở dưới nầy, mẹ ở cùng con.
)) Người để thì con nên còn,
)) Người giết, thì thác, mẹ con nên lìa.

20) <u>Thao sửa-soạn trốn</u>

Thao liền bắt độn một khi,
Độn ra quẻ TRẠCH, ruột thì héo khô.
Mới truyền Quế, Lộc, hai con:
((Bay ra ngoài cửa Hưng-môn, đứng chờ.
)) Chúa về, bay hãy thân thưa
)) Rằng ông tôi giỏ say-sưa đá gà.
)) Phỏng mai thì mới về nhà.
)) Ông tôi giận Bà rằng chớ mong chi.
)) Trầu non ba túi đem về (đi!),
)) Mà đôi tôi đón thửa khi nàng-Đồng.))
Thao liền lấy bạc trong phòng,
Được báy trăm nén, ra chung an đường.

X. <u>CHÚA THAO TRỐN ĐI</u>

21) <u>Ra đi còn tiếc</u>

Thẳng ra đến chợ Đình-ngang,
Lại vào Cống-đá, trông sang Bồ-đề

10

o24 o23

滔連跛吏行坡
傷昆傷婚殿中
於时吏哦朝堂
滔时吏䟻郎淹
吸繩美䵺嘲跪
搥昆䤶𦒹[illegible]共
戈吏行桃免欺
語咒主𢪀主制
滔連吏䟻郎淹
苪昆坐哭免之

姅傷姅㗂姅衛姅窒
㗂浪喽於迸冬共娘
窒时吏哦跛江庄用
舡迸桊𠈺調烝喽誓
悲除眼媄戈时郎淹
主滔汴䟻郎淹蒲提
領女几𤞻泊时𡗶台
庄扚主遮所尼高平
舡迸桊𠈺調共真𦨭
𠯪生𪑳眉恪𦬑流江

主滔十

二〇

三九〇 三六〇

補 汝錢 吟

黄

Thao liền trở lại Hàng-Bè,
Nửa thương, nửa tiếc, nửa về, nửa không.
Thương con, thương vợ đền trong,
Tiếc rằng an-ở mười đông cùng nàng.
Ở thì lại rái triều-đường,
Khăng thì lại rái giở-giang chẳng dùng.

22) Trở lại đón mẹ và con

Thao thì lại bước sang sông,
Năm mươi thầy-tớ đều chung ăn thề.
Gặp thằng nghĩa cũ chào qui,
Bây-giờ nhắn mẹ: ((Qua thì sang sông.
)) Đem con nên sáu đi cùng.))
Chúa-Thao bèn bước sang sông Bồ-đề.
Qua lại Hàng-Đào một khi,
Lĩnh nợ kẻ Độc bạc thì ~~xxx~~ tram/ hai.
Ngỡ là Chúa lấy Chúa chơi,
Chẳng nghĩ Chúa trốn thửa nơi Cao-bằng .
Thao liền lại ~~xxx~~ bước sang sông,
Năm mươi thầy-tớ đều cùng chân tay.
Ôm con ngồi khóc một giây:
((Cha sinh ra mày, khác nào lưu-giang.

媄眉如蒲嬌娘
時布綽特連岸共吒
說催主滔迻黜
吸兊林郡青花買術
林郡跳典奏跪
布晃馭主主时𢀨兜
主滔跱吏除數
恪布武侯韓信張良
主滔吶㕷揚乙
㐌博傳主調糧時劇
林郡買吶浪悲
布馭主劇庥主𢀨空
主滔吶㕷彡双
馭綿沛烈、艚中點時
林郡買吶浪悲
倅進馭尼抵主淹真
滔連体吶秦銀
𠯦嗯林郡固仁台晃
尼蚤遁主青花
林郡庄別進些馭尼

主滔十

汝 傷 滔

)) Mẹ ~~thì~~ mày như mượn kẻo nương (?),
)) Ngày nào rước được lên ngàn cùng cha.))

23) Lâm-quận cho mượn ngựa

Thốt thôi, Chúa-Thao trốn ra,
Gặp ông Lâm-quận Thanh-hoa mới về.
Lâm-quận bước đến tâu quì:
((Nào là ngựa Chúa, Chúa thì đi đâu ?))
Chúa-Thao đứng lại giờ lâu,
Khác nào Vũ-hầu, Hàn-Tín, Trương-Lương.
Chúa-Thao nói dối dương-dương:
((Đức-Bác truyền Chúa điệu lương ngày rày.)
Lâm-quận mới nói rằng: ((Bay !
Nào ngựa Chúa rày, mà Chúa đi ~~chân~~ không
Chúa Thao nói dối làm xong:
((Ngựa min phải liệt tàu/trong bảy ngày.))
Lâm-quận mới nói rằng: ((Bay !
)) Tôi tiến ngựa này, ~~kẻo~~ để Chúa đỡ chân.))
Thao liền thấy nói tần-ngần:
((Giả ơn Lâm-quận có nhân thay là !
)) Nay tao trốn chúa Thanh-hoa,
)) Lâm-quận chẳng biết, tiến ta ngựa này.

時芾駙渚䵩洒
主滔渚迻塊棱
𪓇包營永罰皮
昆隊達踰奏排
尼唓兊倅眼娄
桂祿堆倅罡昆
彭迻自班姅時
庄体主滔衛營
割台侯下真洒
固体主滔兜庄

林郡蚕者姜尼鋮庄
催朝娄主殿中䵩衛
娄主買晦芾时翁悲
兊碎群阻師差𥑯猗
扶𠀧纏紂姜吝樟嫩
时彭連迻𦖑歆渚泥
朱典除酉最劇收更
娄主𨻫哭勿命傷台
彭唅駙馬課劇各兊
官駙馬浪庄体滔兜

)) Ngày nào phò nước ra tay,
)) Lâm-quận, tao giả nghĩa nầy nên chăng.))

XI. CHÚA BA THAN TRÁCH

24) Tìm Chúa Thao không thấy

Chúa-Thao chưa trốn khỏi rừng,
Thôi chầu, Bà-Chúa đền trung ra về.
Trông vào, dinh vắng tư bề,
Bà-Chúa mới hỏi: ((Nào thì Ông bay ?))
Con hầu đạt gối tâu bày:
((Ông tôi còn giở sưa-say đá gà,
)) Nầy lời Ông tôi nhắn Bà:
)) Têm ba túi vóc trầu dày (già?), cau non.
)) Quế, Lộc, đôi tôi là con,
)) Thì đi lên đón Chợ-Hôm chớ chầy.))
Đi đón từ ban nửa ngày,
Cho đến giờ dậu, tối rày thâu canh.))
Chẳng thấy Chúa-Thao về dinh,
Bà-Chúa lăn khóc, vật mình, thương thay !.
Cắt hai hầu-hạ chân-tay,
Đi gọi Phò-mã thửa rày các ông,
Có thấy Chúa-Thao đâu không ?
Quan Phò-mã rằng: ((Chẳng thấy Thao đâu.

主淊十一

娑主鄭哭勿頭
祕饒皮特进冬
庄吟不姜𠃣丕
主𢧚主庄保倅
繩尼主補奴秪
吏抵嫒萌祕昆
即时踈塼浪悲
咐倅浪𢧚𥖩猾
主𤼸喧别㑒欺
进𨃴眉於𣢷尼

埃𠃣襖把分袍絲紅
語晃特喂特𫶸喽眉
宠昆共嫒𢧚𠮾補倅
朱倅𢧚貝主喂𠃣丕
主宠英奴術𠮾諒山
嫒包塼别府門踈𠮾
𡗉倅淊信傷台仍晃
庄吟包連歆戈群之
淊咏淊唉埃之典眉
昆蚕匕嫁朱眉𠃣堆

四五 四四

咳 两

25) Chúa-Ba than khóc

Bà-Chúa lăn khóc vật đầu:
((Ai làm áo bả phân bâu Tơ-hồng ?
)) Lấy nhau vừa được mười đông,
)) Ngỡ là đượccậy được trông ăn mày.
)) Chẳng ngờ bất-nghĩa làm vầy,
)) Đem con cùng mẹ đi rày, bỏ tôi.
)) Chúa đi, Chúa chẳng bảo tôi,
)) Cho tôi đi với, CHúa ôi, làm vầy !
)) Thằng nầy, Chúa bỏ nó đây,
)) Chúa đem anh nó về rày Lạng-sơn.
)) Lại đây, mẹ ẵm lấy con !
)) Mẹ vào Bác biết (?) phủ-môn thưa rày.))

26) Trình Chúa Thanh

Túc-thời thưa Bác rằng: ((Bay !
)) Chồng tôi Thao-Tín, thương thay những là !
Dối tôi rằng đi đá gà
)) Chẳng ngờ đã trốn hôm qua còn gì!))
Chúa-Ông nghe biết một khi:
((Thao ơi, Thao hỡi ! Ai chi đến mày?
)) Mười năm, mày ở dưới nầy,
)) Con tao, tao gả cho mầy làm đôi.

十二

自別 逝塘

蚕𠇍朱馭朱為
朱民朱社喧埃𠁑為
眉𢀭眉補婚眉
咥願時略昆劇抵兜
買差䑸隻船朝
迻自𨷑祿典頭京農
蹺𩟡朱典𠼦淹
时眉察歇㳂空𠁑期
若平庒体淊衛
时眉衛典坦茶故鄉
𦖻圭𡗶縣調傷
眉衛朱典本鄉几貧
主嗟特𥽇㝵軍
眉衛朱典坦貧几光
主淊迻𠰘時塘
踌渡行鰯𪓰郎蒲提
庒吟固㐌主茶
𡈺塼𬧐𡗅坤衛塘𢀭
欺𠬠𠇍特吏喧
𥚄吒竜太初箕玉皇

主淊十一

二四

四七 四六

補 𫯳

)) Tao đã cho ngựa, cho voi,
)) Cho dân, cho xã. Nghe ai làm vầy ?
)) Mầy đi, mầy bỏ vợ mầy,
)) Lời nguyền ngày trước, con rầy, để đây ?

XII. NGHẼN ĐƯỜNG TỰ-VẪN

27) Sai quân chẹn các đường

Mới sai năm chiếc thuyền chầu:
((Đón từ Cửa-Luộc đến đầu Kinh-nông.
)) Theo vào cho đến dưới sông,
)) Thì mầy xét hết sạch không làm kì.
)) Nhược-bằng chẳng thấy Thao về,
)) Thì mầy về đến Đất-Chè cố-hương. 4
)) Chợ quê bảy huyện đều thương (?),
)) Mầy về cho đến bản-hương Kẻ-Bần.
)) Chúa sai đạc tám trăm quân, (ta được)
)) Mầy về cho đến Đất-Bần Kẻ-Quang.))

28) Tự-vẫn

Chúa-Thao trốn ba ngày đường, 46
Đứng đò Hàng-Chuối trông sang Bồ-đề.
Chẳng ngờ có đức Chúa-Chè,
Người Bắc, giữ néo, khôn về đường đi.
Khi ấy, đã nghĩ lại nghì:
((Lạy cha Long-thái, xưa kia Ngọc-hoàng. 47

天子萬年

吒兜戶莫帝王
庄吁權吏栖㪍
嗜昆共娭欺矜
唅兜体殘𠄩唑

生进糝將朝堂衆倅
英東媕扎落類細低
倅嗔自刎彭劇麻催
油和奴少呐制劄尐

主潞十二

三五

四五八

)) Cha là họ Mạc đế-vương,

)) Sinh mười tám tướng triều-đường chúng tôi.

)) Chẳng ngờ quyền lại tay người,

)) Anh đông, em bắc, lạc-loài tới đây.

)) Giã con cùng mẹ khi nay,

)) Tôi xin tự-vẫn đi rày, mà thôi !

°°°

Gọi là thầy một hai lời,

Dù hòa no thiếu, nói chơi chép làm.

°°°

H Ế T

MỤC-LỤC

Lời dẫn

I.- CHÚA THAO BỊ BẮT

1) Thua trận bị bắt (1-20, 20 vế) 1

2) Bị đưa về dinh (21-52, 32 -) 2

II.- THAO GẶP CHÚA-BA

3) Thao đi giao phố (53-60, 8 vế) 3

4) Xáp mặt Chúa-Ba (61-82, 22 vế) 3

III.- CHÚA BA TƯƠNG-TƯ

5) Chúa Ba ốm nhớ (83-I02, 20 vế) 4

6) Chúa Ba thú thật (I03-I32, 30) 5

IV.- CHÚA THANH CAN DỖ

7) Chúa Thanh ép dỗ (I33-I54, 22) 7

V.- CHUA THANH GƯỢNG HỨA

8) Chúa Thanh ưng-thuận(I55-I68, I4) 8

9) Gây chuyện thách cưới(I69-I88,20)8

I0) Gây chuyện chọn ngày (I89-204,I6)9

II) Hai chị cũng can (205-2I0, 6 vế) I0

VI.- KẾT LẬP GIA-ĐÌNH

I2) Lễ tơ-hồng (2II-230, 20 vế) II

I3) Đám cưới (23I-242, I0 vế) I2

I4) Hai chị ghen (243-266, 24 vế) I2

VII.- HAI CHỊ GIÈM-PHA

I5) Xin Chúa trừ Thao (267-288, 20) I3

I6) Gia-đình đầm-ấm (289-298, I0 v) I4

VIII.- CHÚA THANH DÒ THỬ

I7) Sai người rủ trốn (299-3I6, I8) I5

I8) Chúa Thao giả từ (3I7-342, 26) I6

IX.- THAO NHỚ CAO BẰNG

19) Bàn trốn với mẹ (343-356, 14 vế) I

20) Thao sửa-soạn trốn (357-368, 12) I

X.- CHÚA THAO TRỐN ĐI

21) Ra đi còn tiếc (369-376, 8 vế) I

22) Trở lại đón mẹ và con (-392, 16) I

23) Lâm-quận cho mượn ngựa (-412, 20) 2

XI.- CHÚA BA THAN TRÁCH

24) Tìm Thao không thấy (-430, 18 vế) 2

25) Chúa Ba than khóc (-442, 12 vế) 2

26) Trình chúa Thanh (-454, 12 vế) 2

XII.- NGHẼN ĐƯỜNG TỰ-VẪN

27) Sai quân chặn đường (-464, 10 vế) 2

28) Tự-vẫn (-476, 12 vế) 2

KẾT (477-478, hai vế) 2

Cái bản này chép nôm theo bản in
có lẽ khắc vào đời Tự-Đức.

ARC HOANG 88

翁寧古傳

𨀈蝇吏安昆蝇
曷椿吏安樣椿焔夜
罙方滂浪干戈
民安禪照唱歌制排
高平同某隊尼
調罢進貢所尼泊錢
群沒𪛗渃主賢
吒昆端郡庄罡京畿
𠬠悉打者茹黎
爭權叔渃乱衛長安
主翁悉恨嫌肝
𥚄埃和打朱散賊尼
隊𥙩郡寧包低
嵬高戢重摶𠜭忌昆

烚